2000

1271-U2

ԳԻՐԳՈՒԿ Է

[illegible]

Այախս վն դարտեանն Յի երգեն
Երկրորդ վն չարչարանացն որ
կրեաց առաջի պիղատոսի դատա-
ւորի, և քահանայապետիցն ան-
նայի և կայիափայ։ Ասացեալ
երանելոյն յակոբայ Տեառն
եղբօրն։

Տպագրեցեալ 'ի փառս ամենա
[illegible] մեծին Այ։
օգուտ վերծանողաց
'Ի Հայրապետութե Տեառն Նա-
հապետի [illegible] կաթուղիկոսի
ամ Հայոց․ սբյ աթոռոյն էջմիածնի
Եւ սբյ Եմի և կոստանդինու պօլ
սոյ առաջնորդի Տր Աւետիք
վարդապետի։
Հոգաբարձութբ․ Ածատուրի
ագուլեաց դաշտեցւոյ։
Թուին փրկչին ՌՉԳ։ և 'ի Հայոց
ՌՃԾԲ․ 'ի մայրաքաղաքն կոս
տանդինու պօլիս։

Փրկիւ ի գազանէն ահարկուատեսիլ· կա
քեղ բարեխօս յաւէտ ընկալցի [illegible]ջանիկ

ZUUՌ-Арм ССР
им. А. Мясникяна
5421-56

3665-
1231-
5491-56

Ա՟ գալստեանն Քրի յէմ:

Եւ ի բեթանիա դէպ յէմ.
եւ ժողովուրդ բազում ը՟
նմայ եւ նոր կենդ՟նացեալ
ղազար ը՟ նմա շրջէր:
Եւ որք լսէին թէ ք՟ս անցանէ. ղա
զար կենդանացեալ շրջի ընդ նմա
անթիւ ժողովուրդ գային տեսա
նել զյ՟ս եւ զղազար: Եւ եկեալ ի
տեղին որ բեթբագէ անուն գիւղ
մի կայր յանդէպ. Եւ առաքեաց
երկուս աշակերտս եւ ասէ. գնացէք
իբրեւ մտանիցէք ի գիւղդ էշ մի
տեսանիցէք կապեալ անդ եւ աւա

գ՟ նա

նակ մի ընդ նմա. արձակեցէք և
բերէք. և թէ ոք հարցանիցէ ըղ
ձեզ՝ ասացէք թէ տ՜ն իւրում պի
տոյէ: Եւ նոքա գնացին գտին
ո՜պ ասաց ք՜ս. արձակեցին և բերին
հանդերձս իւ՜ր նո՜ր արկին. և նս
տաւ ք՜ս ի վ՜ր նո՜ր. մինչ երթայր զա
քէոս նստէր ՚ի մաք՜որւ՜ի. իբրև
լուաւ՝ և տեսաւ՝ զբազմու՜թի ժողո
վրդեանն հարցանէր թէ զինչ իցէ
այն: Ասեն նմա թէ Յ՜սէ և ղազար
կենդանացեալ ը՜ն նմա. Իսկ զաքէոս
կամէր տեսանել զնա՝ և ոչ կարէր
տեսանել՝ զի կարձէր հասակաւ.
և ժողովուրդն բազում. և կայր ի վ՜ր
ձ՜նպրհին ծառմի թզենի որ յ՜ս ան
ցանէր. գնաց զաքէոս և ելաւ ի վ՜ր
ծառոյն զի տեսցէ զյ՜ս. իբրև եկն
յ՜ս ի թզենին և հայեցաւ ի ծառն. և
ասաց զաքէ փութով էջ այտի. զի
այսօր ի տան քում վայելէ ինձ ագա
նել. փութապէս իջեալ ի ծառէն զա
քէոս և ընթ՜ցւ ը՜ն յառաջ յ՜ի իբրև

970 1703

եհաս խղուռն զպքէոսի. ասէ զպա
քէոս. տր գանձ բազում ունիմ զի
կեսն տաց աղքատաց վս քո սիրուն. և
այլ բազում մարդկանէ զուր և առու
գինդ առեալեմ. միոյն չորս տացից
ինոսա։ Իսկ յս ասէ՝ այսօր եղև փր
կութի տանս այսմիկ քան զի և սա որ
դի աբրահամու է. զի եկն որդի մար
դո խնդրել և կեցուցանել զկորու
սեալսն. իբրև օրհնեաց զսեղանն.
ուտէր յս խսեղանոյն զպքէոսի
աշակերտօքն իւր։ Իսկ փարիսեցիքն
զարմանային թէ ընդէր ուտէ խսեղա
նոյ մեղաւորիդ ընդ մաքսորսն. և ընդ
մեղաւորս քրսմսէին և ասէին. չէ
այրա այս ընդ այ թէ արդարէր դա
ոչ ուտէր ընդ հաց մեղաւորին. և
այլք ասէին թէ այրս չէր արդար
ոչ կարէր զղազար կենդանացուցա
նել. այսպէս քրթմնջէին. Իսկ գի
տաց յս զչար խորհուրդ նց. և ասէ
ոչ պիտոյէ բժիշկ ողջաց՝ այլ հիւա
նդաց ոչ եկի կոչել զարդարս՝ այլ
ն վս

Ա. ՄՅԱՍՆԻԿՅԱՆԻ
Публичная Библиотека

վս՟ մեղաւորաց եկի կոչել օրհնեաց
զտունն զաքէոսի եւ եղ անոր իսկ
՚ի ճ̄պրհին յէմի· երկու կոյր մուրա
ցիկ նստէր· իբրեւ լուան թէ յս՟ անց
ցանէ՝ աղա̄ղ կցին եւ ասեն տ̄ր յս՟
որդի դաւթի ողորմեաց մեզ:
Ասէ ցն̄ս յս՟ զինչ կամիք զի արա
րից ձեզ· եւ նոքա ասեն վարդ̄պետ
լոյս աչաց խնդրեմք· ասէ յս՟ եղիցի
ձեզ ըստ հաւատոց ձերոց· եւ նոյն
ժամայն բացան աչք երկոցունց կու
րացն· եւ նոքա գնացին ընդ յս՟· Իսկ
զհամբաւս նր̄ա լուեցին ամ̄ յէմ̄ քս՟
թէ դա՝ կոյրք լուսաւորեալք եւ մեռ
եալք կենդանացեալք շրջին ընդ յս՟:
Իբրեւ մօտեցաւ իլեառն ձիթենեաց
ամ̄ ժողովրդն յէմի ընդ յառաջ գնա
ցին· հարցանէին ցմիմեանս զինչ
նուէրք տարցուք ընդ յառաջ յս՟:
Իսկ տեսանողքն ասէին թէ ոչ ինչ
խնդրէ իմարդկան է ոչ այլ ինչ·
բայց հաւատ խնդրէ· վս՟ այնորիկ
ծերք եւ տղայք սստովք եւ ձիթե

զ̄ նո

Նովք եկին է՟ յառաջ ք՟ն օրհնէին
եւ գովէին ասելով. ովսաննա օրհ՟ն
եալ ես որ գաս յանուն Տեառն։
Իբրեւ եկն յ՟ն եմուտ ի տաճարն.
բերին առաջի ն՟ր բազում կոյրս.
կաղս բորոտս. հիւանդս. դիւա
հարս. խուլս. եւ զհամրս. եւ որք մե
ձենային նոյն ժամայն բժշկէին։
Իսկ տեսանողքն զարմանային եւ ա
սէին. օրհնեալ ես Թ՟գ՟ւր անմահ որ
գաս յանուն տ՟ն։ Իսկ ք՟հ՟նայքն ա
սեն դոքա զբէն հայհոյեն. դու
մարդ ես եւ զքեզ որդի ասեն ա՟յ.
սաստեաց ն՟ց զի մի ասիցեն։ Ասէ
յ՟ս եթէ դոքա լռիցեն քարինքդ
աղաղակեսցեն եւ ասիցեն. Եւ նոյն ժա
մայն քերովբէ զբերանն բացեալ ՚ի տա
ճարէն ձայնիւ աղաղակեաց եւ ասէ՝
օրհնեալ որ եկիր եւ գալոցես անու
ամբ տ՟ն. Նոյնպէս եւ ք՟ռ՟սնօրեայ տղ
այքն լեզու բացեալ ովսաննա եր
գէին եւ օրհնէին զգալուստ ն՟ր. եւ
անտի ելեալ գնաց ի տուն գամաղի

Է ելի

ծլի · և այնչափ ցաւագարք հիւան
դք կոյրք և կաղք բերին մինչ զի
տեղ ոչ լինէր թէ մտանէր ոք և զա
մենեսեան բժշկէր · և բերեալ անդ
անդամալոյծ մի բարձրեալ ի չորից
իբրեւ ոչ գտին զտեղի մտանելոյ ·
ելին ի տանիսն և իջուց կախեցին ·
և ձայնեն տ՟ր յ՟ս բժշկեա զծառայս
քո · և յ՟ս ասէ ըստ հւ՟տոց ձերոց ե
ղիցի · և նոյն ժամայն բժշկեցաւ ·
և ՚ի նոյն ժամու ոմանք եկեալ էին
՚ի Աբկար Թագաւորէն առ Ք՟ս
և բազմութենէ ժողովոյն ոչ կա
րէին մտանել · տեսին զփիլիպոս ա
ռաքեալն և խօսեցան ը՟ նմա և նմա
խօսեցաւ ը՟ բարդուղիմէոսի և նմա
ը՟ յ՟ի · և զն՟ս մուծին ի ներս և նոքա
երկրպագին յ՟ի · և մատուցին զնու
էրս և զթուխտն Աբկարու Թա
գաւորին հայոց ։ Այս էր գրեալ
այ՟պէս ես Աբկար Թ՟գր ծառայ յ՟ի
Թէպէտ ամենեքեան տեսանեն և
հաւատան · ես անտես հաւատացի

ը՟ քե

զքեզ զի դու ես Ք՟ս որդի ա՟յ, որ
գալոցէիր խոնարհեցար յերկնից և իջեր
յերկիր. և առեր մարմին ՚ի ս՟բ կու-
սէն և մարդ եղեր վ՟ս մեղուց՟ց առա-
քեց՚ք առ քեզ ծառայք քո Թխտով
մեծարք Թուխտ մեր ոչ ո՟չ Թուլ տ
հրաման Թ՟գորց. այլ ծառաբար և
Թուխտ պաղատանաց. աղաչեմ քեզ
Տ՟ր գայցես և բժշկեսցես զցաւս
մարմնոյ իմոյ. և զմեղս հոգւոս մաք-
րեսցես: Իբրև կր՟դեցին զԹուխտն
ասէ յ՟ս հասեալէ ժամ զի փառաւո-
րեսցի որդի մարդոյ: Իբրև զայս
լսեցին Թղտաբերքն պատկերահան
կայր ը՟նի ե՟ցղի առաքելքեր ՚ի Թ՟գրէն
եԹէ ոչ գայցէ ք՟ս նկարեսցէք և բե-
րէք զպատկերն բժշկումն ցաւոյս
իմոյ: Իբրև լսեցին զպատ՟նին յ՟ի
Թէ ոչ կամի գալիսն պատկերէհա-
նն ընկալաւ գրել զպատկերն. իբրև
նկրեցզպատկերն հայեցաւ ի յերեսն
յ՟ի՟չէր նմանիսկնոր գրեաց. և դարձ
եալ նայեցաւ զի չէր նման այլ կեր-
պս փոխե

Թ ցա

ցեւ․ Գ․ անգամ գրեաց և երեք
անգամ այլ կերպ փոխեցաւ։ Իսկ
նկարօղն խմայր եղեալ զգրիչն և ա
պուշ մնաց։ Ն․սէ յ͞ն ճ͞էր զայրա
ցեալ և զարմացեալ կաս․ասէ ծաղ
կարարն Տ͞ր կամեցայ զպատկերս
քո նկարել և ոչ կարացի ասէ յ͞ն ճ͞
էրնկարես զպատկերն իմ ասէ ծաղ
կարարն զի մեր Թագաւորն փափա
կէ զքեզ տեսանել․ զի այսպէս
ասաց մեզ․ եթէ ոչ կամի գալ ք͞ս․
նկարեցէք զպատկերն և բերէք։
Իսկ յ͞ն առեալ զդաստառակն և
արկ ընդ երեսօքն և ն͞բ պատկերն
իւր նկարեալ եղև իւ͞ր դաստա
ռակին․ և ասէ յ͞ն․ արդ առ ըզ
դաստառակս տարեալ տայց ես
Թագաւորին ձերո․ և ասացէք
նմա՛ թէ այսպէս ասէ ք͞ս թէ․ Գ․
անգամ բժշկեսցի ցաւ քո ՚ի հա
սանել դաստառակին իմոյ առ քեզ
բժշկեսցին կսկիծ քո․ իյետ վերա
նալոյն իմոյ առաքեմ առ քեզ ա͡

Ճ ռա

ռաքեալն Թադէոս զի քո տեսա
նելն զնա արժանեցի ձայն քո
և'ի մկրտեալն քում Թօթափեսցի
ա՟մ խոց քո և ելցեն մորթք քո և
եղիցիս ո՟ղջ նորածին մանուկ ան
ցաւ և անմեղ • և այլ բազում սքա
նչելիս արար արմաւենեաց կերա
կրն • մեք սակաւ գրեցաք հաւատա
ցելոց բաւական լիցի • ամէն ։

Պատմութի և կոչման չարչարանացն
քն • որ եղև առաջի պօնդացոյ պե
ղատոսի • և իշխանութե հրէաստանի
Ի քհ՟ութե աննայի և կայիափայի
Ի ձ՟ռն երանելւոյն Յակոբայ ա՟ն
եղբօրն որդւոյն յովսէփայ •

Ի յերրորդի իշխանութե՟ն տի
բերեայ կայսերն հռոմայե
ցւոց • ին՟ն և տասն երրորդի իշ
խանութե՟ն նր ։ Իւ 'ի չորրորդ քա
հանայապետութե՟ն երկուց առաջն
որդացն, աննայի և կայիափայի •
Ցա Օ որ

Որ և յետ չարչարանացն խաչի·
պատմեաց յակոբոս տ՟ն եղբայրն·
յանօրէն հրէից ժողովոյն· և այլոցն
ամենեցունցն· զորս աջին վկայութե
մարգարէից· և յօրինաց մեր ընկալ
եալ իմացաք, և ծանեաք զգալուստ
փրկչին մերոյ յ՟ի ք՟ի· որ եկն և կատա
րեաց զա՟մ խորհուրդ տնօրէնու
թե ըստ մարդկան լինելով· զնշանս
և զսք՟չ մն զոր առնէր մարդկային
բնութե՟ս· ՚ի վ՟ր հիւնդ՟ց և ախտա
ժէտաց, շնորհէր ամենեցուն զպարգ
և ս ողորմութե իւրոյ: Իսկ անօրէն
ազգն հրէից, կուրացեալ և մ՟տ՟լ
՚ի ճշմարտութե անտի· և ն՟խ՟նձ չարու
թե մտեալ ՚ի սիրտս ն՟ց· բ՟զ՟մ ազգի
ազգի խաբէութե խորհուրդ արին
քահ՟ցն և անօրէն ժ՟ղ՟վոյն· և ասեն
ցմիմեանս զինչ արասցուք· զի ահա
երևելի նշանս լինի ՚ի ձեռս ն՟ր· և
գնաց ա՟մ ժողովուրդն զկնի ն՟ր
կէսքն ասէին զի արդ կարասցուք
ըմբռնել զնա· զի ա՟մ ժողովուրդն
Յբ կան

կանխեալ կին զնմանէ 'ի լսել։ Ասեն
քահանայքն. մի 'ի տօնի սուտ խռով
ութ̃ լինի 'ի մէջ բազմութ̃ ժողովրդյս
Սեպքն ասէին. եկայք գանձիւք
հաւանեսցուք սիրտ դ̃տօրին. և նմ́
արասցէ զկամս սրտից մերոց։ ոմանք
ասէին, թ̃պ կ՚րասցուք ասել չար ինչ
զնմանէ. զի գիտեմք որ այր ս̃բէ,
արդար և անմեղ։ Ասեն քահան
այքն. զի ա́րդ վկայէք զնմանէ թէ
արդար և ս̃բէ. և այլ զոր ինչ կամիք
սուտ̃ չա̃ր́ խօսեսցուք զնմանէ և
ազգի ազգի խորհրդով հնարէին
բանս ինչ նենգութ̃, վկայել զնր
մանէ. Իսկ առաջին աւուր բա
ղարջակերացն. և մերձենալն մեծի
պասեքին. եկն փրկիչն աշակերտօ
քն 'ի վերնատունն, կատարել զխ̃հդ
մեծի աւուր տօնի. Իսկ ումն աշակեր
տացն, որում՝ անունն էր ոչ յու
դայս արկեալ ա̃նց 'ի սիրտ նր̃. զի եկ
եալ մատնեսցէ զնա́ նց̃. և եկեալ
մեկուսի ամբոխէն, ոչ յայտնեաց

Ծ̃դ զի

զխորհուրդ չարութե ումեք. եւ ոչ ծանուց զբանս վս այցելութե ընկերաց իւրոց։ Օր ինչ խորհէր ՚ի ծածուկ սրտին, ժողովրդեան ըզ նենգութի յանձնէր։ Եւ եկեալ անօրէն աշակերտն ի մէջ բազմութե ամբոխին հնչսին. ուրքհքն եւ դպիրքն եւ ծերքն ամենեքեան ժողովեալ էին. եւ եկեալ ՚ի մէջ նց անխայաբար, մերթ ընդ մերթ, կաղխկաղ այսր եւ անդր նայելով, ոչ կարէր համարձակութ խօսել ընդ նս։ Իբրեւ տեսին զնա ամ բազմութի ժողովոյն զարմացան եւ հիացան ընդ միմեանս պշուցեալ հայէին։ Ասեն ցնա քահանայքն. նիստ ընդ մեզ պատուով ՚ի հանդիսի տեղւոջս. իբրեւ նստաւ ասէ քահանայապետն կայիափայ ընդ յուդաս. ասա զամ զինչ ուսոյց ձեզ վարդապետն ձեր. եւ կամ զինչ խոստանայ տալ ձեզ զարքայութին զոր ոչ ունի եւ յուդաս լուռ կայր եւ ոչ ետ պխնի, ասեն քահանայքն

Յդ ընդ էր

Է էր ոչ խօսիս Է մեզ. կամ վասն
որոյ իրի եկեալես աստ: Իսկ անօ
րէն աշակերտն, զզուրացեալ բե
րան իւր մահաբեր բացեալ. և ասէ
զինչ խնդրեցէք յինէն զի ասացից:
Ասեն քահանայապետն. յաղագս
վարդապետին քո հարցանեմք. Թէ
զինչ ուսուցանէ ձեզ. կամ զինչ
հրամայէ առնել ձեզ. և կամ վ͞ա մեր
զինչ ասէ: Ասէ Յուդայ. զոր ինչ
ասէ նա՝ ով կարէ ապրիլ. ասեն քա
հանայքն Թէ ո՞ր. Թողուլ զհայր
և զմայր, զկին և զորդիս և զ͞ոս.
և ատել զանձն իւր. և առնուլ զխա
չն և զմահն. և երԹալ զհետ ն͞ր.
Երբև լուան զայս բազմուԹ͞ի ժողո
վոյն. խնդուԹ͞բ լցան և ասեն, Թէ
բարւոք զոր ասէ, Թէ կարեա առ
նել: Ասէ Յուդաս. ես յանձնէ
իմմէ գիտեմ որոչ կարեմ առնել.
կամ զկնի ն͞ր շրջիլ. զի դժուարինէ
Ասեն քահանայեպետքն. ազգն ջո
և ա͞մ ցեղ ծննդոց քոց ՚ի տոհմէ իս

 րայէլ

րայէլի 'ի ցեղէն աբրահամու. ը՟ն էր
միաբանեալ խառնիս 'ի յազգս որդւոց
օտարաց. ցեկ և մի՟ի նեա՛ ը՟ն բազմութ՟ն
ժողովոյս. և զոր ինչ 'ի մէջ ժողովոյս
խնդրես վաղվաղակի արասցուք.
ասէ յուդաս կամք ձեր լիցի:
Ասեն քահանայքն. տա՛ մեզ յու-
դաս զխորհուրդ քո. զի քահան
այքն և ժողովս բազում խորհուրդ
արկեալեմք 'ի տօնի աստ ըմբռնել
զնա՛: Ա՛րդ եթէ պատճառ զինչ
վնաս մահու գիտես զնմանէ. պատ
մեա մեզ. և զոր ինչ կամիս արասց
ուք քեզ: Ասէ չյուդայ. զինչ կա
միք տալ ինձ. և ես մատնեցից զնա
ձեզ. իբրև լուա՛ն զայս քահանայք
և ա՟մ բազմութ՟ն ժողովոյն. ասեն օր
հնեալ է տ՟ր ա՟ծ. ի՟ղի. զոր ինչ խոր
հ՟ցք առնել ընդ կ՟մ՟յ մ՟րց յաջողե
ցաւ մեզ: Յայնժամ խոստացան նը
մայ տալ արծաթ և ոսկի. և բազ
ում ինչ պատուական, և ասեն ըզ
կամս սրտից մերոց հաճեցուցա

Ա ԺԶ՟ նես

նեաւ. դու ինքնին լինիս առաջնորդ
և քահանայապետ ն̃ր ազգաց տա-
նըն Ի̃լի. Ասէ յուդաս զոր ինչ
խնդրէք արարից ձեզ. և դուք յա-
ռաջ զկամս սրտի իմո ուրախութ̃
արարէք. ասեն քահանայքն երդ-
եալեմք ի յօրէնս մովսէսի և խզա-
տուխրանս. զոր ինչ խնդրես ի մե-
ղանէ կրկին ես հատուսցուք քեզ
Ասէ յուդաս այժմ երթամ ես առ
ընկերակիցն իմ. և զոր ինչ լուայց
ի բերանս ն̃ր զա̃մ ըստադիւ եկ
եալ պատմեցից ձեզ. և դուք պա
տրաստ լերուք ամենեքեան զգու-
շութ̃ հանդերձ դասուք և զէն
ուք. զի ահա հանդերձեալ է այ
օր գալ ի վերնատանն և կատարել
զօր մեծի պասէքին. և զոր ինչ կա
րացից որսալ բան ի բերանոյ ն̃ր փու
թով դարձից առ ձեզ և պատմեցից
զա̃մ Նա այսպէս անօրէն աշակե
րտն եդեալ դաշինս միաբանութ̃
ընդ անօրէն ժողովոյն հրէից Նաև
Բ ՃԷ յա̃

5 421-56
1062 : 1130 (
ՀՍՍՌ-Арм ССР
им. А. Мясникяна

յմ՟ հնդրձ աշկ՟տօքն եկն 'ի վեր
նաւտունն․ և բազմեցաւ ը̃ն առաքելոն
և յուդաս ը̃ն նոսա բազմեցաւ․
Յայն ժամ փրկիչն արկեալ ջուր 'ի
կոնքն․ և սկսաւ լուանալ զոտս աշա
կերտացն․ և յուդաս ը̃ն նոցին։ Իբրև
բզմ՟յն և ընթրիս․ Առեալ յս՟
զհացն և զբաժակն և ասաց․ այս է
մարմին և արիւն իմ․ և իբրև զայս
ասաց, էառ զբ և ետ առ առաքելոն և
ասէ առէք ամենեքեան։ Իսկ անօ
րէն աշկ՟տըն թողեալ զգութ վար
դապետին իւրոյ․ և զսէր միաբնութե
եղբարցն, և յիշեաց զուխտ և զեր
դումն իւր զոր երդուալէր 'ի յանօ
րէն ժողովոյն հրէից։ Եւ նենգու
թբ մխեալ զձեռն իւր․ առեալ մա
սըն ինչ ծածուկ 'ի խորհրդոյն զի
տարցէ առ քհնքն 'ի հայհոյութի
և 'ի նախատինս փրկչին․ Իսկ սրտա
գէտն և ամ խնդրոց քննօղն ոչ կա
մեցաւ ծածկել զնենգութի աշկերտ
ին։ Ասէ փրկիչն ամէն ասեմ ձեզ
Ծր մի

միումն ՚ի ձէնջ մատնելոց է զիս իմաց
իբրև լուան զայս աշկերտքն, տրտմե-
ցան յոյժ․ և տարակուսեալ էին միմե-
անս ասեն․ միթէ ես իցեմ վարդպտ
Ա՚․ սէ յս․ ամէն ասեմ ձեզ․ որ յոջ
մխեաց զձեռն ՚ի սկաւառակն․ նա
մատնելոց է զիս․ ասէ յուդա․ միթէ
ես իցեմ վրդպտ․ Ա՚․ սէ յս դու ասա-
ցեր․ իբրև լուան զայս աշկերտքն
հիացեալ զարմացին․ և ասեն ցնայ ո՜վ
երկեւլի և ողորմելի անձն․ զինչ է
գործդ այդ զոր գործեցեր և զմեզ
զամս մահաբեկ արարեր․ զինչ պատ-
ճառ չարութե վնասու տեսեալես
առ վրդպտին մերոյ, որ այսպէս լր-
բութբ չարիս մեծամեծս գործեցեր
մատնել զայնպիսի փրկիչն մեր վա-
րաբար ՚ի տրտմրտուց․ իսկ անօրէն
աշակերտն կամեցաւ ելանել ար-
տաքս առ քըլկան գնդէն․ առեալ
յէ զպատառն, ապա եմուտ ՚ի նա
սատանայ․ և լրբութբ առեալ զպատառն
ել արտաքս վաղվաղակի և էր գի-
Ժթ շեր

շէր։ Նոյն երթեղ անօրէն աշխ̃ն
առ քահանայսն և առ դպիրս ժողո
վրդեանն և ասէ․ ահա տեսէք ամե
նեքեանդ զնշանն զոր ունիմ 'ի ձե
ռանէ նր̃․ և բազում հերձուածս
և հայհոյութի̃ ինչ ունիմ զնմանէ
ասել ձեզ։ Նուէք յինէն զվկայու
թի̃ս զայս, և տեսէք ամենեքեանդ
ասեն քահանայք առ մեզ․ զինչ
ունիս զնմանէ․ ասէ յուդաս մինչ
'ի վերնատունն ժողովեալ էաք մեծի
տօնի երեկօրէայ․ Նուեալ զհացն
և զբաժակն 'ի ձեռին իւրում․ և
ասէ այս է մարմին իմ և արիւն իմ․
ովքք իմմանէ ուտիցէ զմահ մի տե
ցէ․ Իբրև լուան զայս բազմութի̃
ժողովոյն, սկսան խօսել և հայհոյել
զնմանէ և ասեն զինչ և այլս պիտոյէ
մեզ վկայութի̃․ եկայք կլ̃ցուք զնա
զգուշութե̃ և տարցուք առաջի
պղ̃տսի դատաւորին և զինչ հրմ̃յէ
արասցուք նմա ասեն միբան այս
կամք ձեր լիցին։ Յայն ժամ քահ
ի̃ ան

տնայիցն առեալ զօրէնսն և նզովե
ցին զանձինս իւրեանց. եթէ 'ի տօնի
աստ ոչ կերիցուք և ոչ արբցուք.
մինչև սպանցուք զյս̃ նազովրեցին
Իսկ փրկիչն յետ ըն.թրեացն առնել
զաշկրտ̃ան իւր. եկն 'ի տեղի մի ար
տաքոյքաղաքին որ անուանեալ կո
չի գեթսեմանի. և ասէ աշկերտցն, նըս
տրուք դուք աստ, մինչև երթեալ
կայից յաղօթս. և գւրձեալ յս̃ առ
աշակերտսն և գտանէ զնս̃ 'ի քուն
թմրութն. զի էին աչք նց̃ ծանրա
ցեալք։ Ասէ ցնս̃. յս̃ ոչ կրցէք առ
թուն հալ ժամ մի ը̃իս, զի մի անհա
նիցիք 'ի փորձութի. ասէ պետրոս
տր ը̃ քեզ պտրաստեմ 'ի մահ և 'ի
բանտ մտանել. Ասէ յս̃ չէ իցէ հա
ւու խօսեալ մինչ դու երիցս ան
գամ ուրասցիս զիս չգիտել։ Ասէ
պետրոս տր եթէ մեռանիլ հասա
նիցէ ինձ ղքեզ ոչ ուրացայց նոյն
պէս և ամ̃ աշակերտքն ասէին.
Նուա սէ յս̃ աճ եհաս ժամ, և

Եա որդ

որդի մարդոյ մատնելոց է ի ձեռս
մարդկան։ Իսկ անօրէն աշակերտն
առեալ զքհնյսն. և զդպիրսն, և
այլ բազմութի ժողովրդեանն.
հանդերձ սուսերօք և բրօք. ջահ
իւք և լապտերօք. և տուեալէր նշ՟
նշանս յուդաս է՟ որում ես համ
բուրեցից զնա կալարուք. և տար
ջիք զնա զգուշութ՟ե. Եւ իբրև
հասին է՟ նս՟ ասէ յս՟ զո՞ խնդրէք.
և նոքա ասեն զյս՟ նազովրեցին Ասէ
յս՟ եսեմ. զայս ասացեալ յս՟ և նոքա
ամենեքեան զարկան զգետնի։
Եւ յս՟ փչեաց ի վ՟ր նց՟ և ամենեքեն
կանգնեցան. դարձեալ ասէ յս՟ զո՞
խնդրէք. և նոքա ասեն զյս՟ նազով
րացին. Յայն ժամ յուդաս համբո
ւրեալ զնա, և ասէ ռաբբի ռաբբի
որթարգմանի վ՟րդպետ ողջ լեր. և ա
պա զխուռորացն ձեռն արկեալ, կա
լան զյս՟ և կապեցին. և առեալ տա
րան 'ի սրահ քհ՟նյեւտին կայիափայի.
Եւ ժողովեցան բազմութ՟ի քաղաքին

իբ ևմե

և մերկացուցին զհնդձս · և զգե
ցուցին նմա այլ հնդրձս · և պսակ
՚ի փշոց եդին ՚ի գլուխ նր և ծունր
իջեալ կտկէին զնա՛ և ասէին ողջ
լեր արքայ հրէից և բազում հայ
հոյութս խօսէին ՚ի նա՛ և այնպէս
զգիշերն ամ տանջէին զնա մինչև
ցառաւօտն։ Իսկ ոչ յուդաս երբև
տեսեալ զայն ամ նխտինսն և զանա
րգանսն զոր ինչ անցուցանէին ՚ի
նա՛ անօրէն ժողովն հրէից · յետոյ
զղջացեալ զմտաւ էած և ասէ · մեղա՛
զի մատնեցի զարիւն արդար ·
և դարձոյց զրծթն առ քհպտսն և
ասէ · մեղա՛ մեղա՛ · զի մատնեցի զար
իւն արդար · Եւ նոքա ասեն մեզ
չէ փոյթ · դու գիտես · և յուդայ
ընկեց զրծթն ՚ի տաճրն · և ինքն չո
գաւ խեղդեցաւ · և եղև փառս
սատանայի կորուստն յաւիտենից ·
Իսկ քահնայապետքն և ամենայն
ժողովուրդնք զինչ արասցուք հա
ւասիկ դատաւորն ասէ և մեզ ոչ

իգ է

է պարտ առնել ի յանձնէ եւ ոչ ինչ
եկայք արկցուք զձեռս մեր 'ի
գանձս ոսկի եւ արծաթ եւ այլ ինչ
ստացուածոց մերոց եւ հաճոյասցուք
զմիտս դատաւորին զի կարասցէ
նա պատասխանի տալ մեղիւր ար
քունուստ. եւ ասեն միաբան այո՛
բարիոքէ. յայնժամ յարուցեալ քա
հանայապետքն աննա եւ կայիափա.
սիմոն եւ ովդայէլ յուդաս ղևի նե
փթաղիմ, դադ աղէքսանդրոս. եւ
այլ բազում մեծամեծք իժողովը
դենէն. որք էին յառաջախօսք եւ գլ
խաւորք քաղաքին. հանդերձ բազ
մութ՟ծ ծերոց եւ ողայիւք ի փարի
սէցւոց եւ իդասուց եփրայեցւոց ան
նայի եւ կայիափայի. եւ այլ խառնի
ճաղանճ չարժողովքն. եւ եկեալ կա
ցեալ առաջի պիղատոսի դատաւո
րին. եւ սկսան ամբաստանել զյս՟
եւ ասեն ով դատաւոր գիտեմք ըզ
քեզ որ բարեկամես կայսերն եւ իշ
խանութ՟ն նր՟ եւ յաչս սիրեց
իդ եալ

եալ երեւիս և փառաւոր մեծա-
պատուով. և ես կարգեալ ի նմանէ
գաւդաւոր և իշխան ի վ՟ր մեր որ
դարև. եթէ կամիս խ՟ղ ղու՟ե և սէր
մի՟ջնու՟ես մեր առ միմեանս. լուր
մեզ աղաչեմք զքեզ. գիտեմք զոր
դին յովսեփա հիւսեանն ի կնոջէ
մարիամա ծնեալ. և ասէ զանձնէ
թէ որդի ա՟յ եմ ես և թագա-
ւոր ի՟ղի. և ոչ միայն զայս առնէ, այլ
և զշաբաթն լուծանէ. և զմովսեսա
կան զօրէնսն խափանել կամի. ա-
ղաչեմք զքեզ բարձ զնա 'ի միջոց
մերոյ, զի մի աւերակու՟ե ածէ խա
բէու՟թեն իւրով աշխարհիս այս
միկ. Ասէ պիղատոս զինչէ անուն
նո՟ր. և կամ յորմէ ազգէ իցէ և կամ
որ ժողովրդենէ. Ասեն հրէայքն
զանուն նո՟ր յս՟ կոչեն ի նազարէթ
քաղաքէ. և ի մերմէ տոհմէ. և իցէ
զէ տանն ի՟ղի. ի յորդւոցն յակոբա
և ի ցեղէն յուդայի. Ասէ պիղատոս
եթէ այդ այդպէս իցէ բարի ազէ որ
ի՟ն և

և ազանց և իտոհմէ ձերմէ լիցի ·
Մօեն քահանայքն ով դատաւոր·
ոչ եթէ ըստ աւանդութեն կրօնից
մերոց վարի · և կամ աղթ իցս իցէ
սիրող և կամ բարի խնամք տանի
ումեք · այլ հանապազ հակառակ
և հայհոյիչ և յանդիմանիչ օրինաց
մերոց՝ · Մուսէ պղղոս զինչեն հայրե
նի օրէնքն ձեր, Մօսէն քահանայքն
յորէնս ունիմք մեք զոր շաբաթու
պահել և պատուել զօրն այն · և ոչ
ինչ գործել և ոչ զոք բժշկել ի հի
ւանդութենէ ախտից ցաւոց · բա
յց նա զկաղս և զկոյրս զանդամա
լոյծս և զգլորեալս · զբորոտս և զդի
ւահարս · և այլ զամ ոք նեղեալն ՚ի
ցաւոց առողջացուցանէ ի յաւուր
շաբաթու չոր գործովքն իւրովք
Մուսէ պղղոսս · ումք չար գործք ըն
նի այդ · և նք ասեն կախարդէ և
բեհեղ զբռուղաւ իշխանաւ դի
ւացն հանէ զդևսն իմարդկանէ ·
Մուսէ պղղոսս այդ բանդ ոչ իցէ
իղ դիտ

դիւահարի այլ զօրութ̃ ասկղիպաւ
և ագղիպաւ ասանէ զ̃մ․ Ասեն
քահանայքն ով դատաւոր աղաչ
եմք զքո մեծութիդ հրամայեա զի
եկեսցէ առաջի քո․ քեզէն լուի
ցես զոր ինչ ասէ․ Ասէ պղ̃տոս և
զի ուրիցէ նա․ ասեն միաբանս ահա
ւասիկ խորահ քահանայապետին
կայիափային․ Ասէ պղ̃տոս և զինչ պէ
տս կոչեցարուք զայնպիսի այր ար
դարն և անմեղն առանց լուկք պատ
ճառի̃նց․ Ասեն քահանայքն․ եթէ
ոչ գոյր իվ̃ր ն̃ր վնաս մահու ոչ
մատնեաք զնա իքեզ․ Ասէ պիղա
տոս․ ես կարծեմ եթէ թագաւոր
ոմն ասեն զնմանէ․ և զի արդ իշխե
ցից բռնութ̃ կոչել․ Ասեն միա
բան լուր տ̃ր աղաչեմք զքեզ,
ինքն ասէ զանձնէ իւրմէ թէ
թ̃գ̃րեմ և որդի ա̃յ․ և այն խուռնի ճա
ղանձ ամբոխն որ զնովաւ շրջին որ
ոչ փրկեն զօրէնս․ և նզովեալքն
էն իմէջ

իմէջ մեր ևորոշեալքեն և զկնի նր̄
շրջին այժմուս։ Ասէ պիաղոս. այն
արարից զկամս ձեր ոտ̄ և ասաէքդ-
հրամայեաց կոչել զմի իշխանաց ի-
րոց, որում անուն էր փեստոս. որ
էր արքունեաց գլուխ կարգեալ
իզօրացն. առաքեաց զնա և ասէ.
երթ քաղցրութ̄ և կոչեա զյն̄ ար
քայն հրէից զի մոցէ այսր. նոյն ժա
մայն աղաղակեցին ամ̄ բազմութի
ժողովոյն և ասեն. ով դ̄տուոր գիտ
եմք զքեզ որ բարեկամ ես կայսե
րըն ընդէր կոչես զնա թագաւոր
՚ի վր̄ մեր. այլ ինքն զանձնէ իւրմէ
ասէ թագաւոր եմ Ասէ պղ̄ոոս
ցփեստոս երթ լռութ̄ և ոտ̄ կամիս
կոչեա զնա. իբրև գնաց նըւիրակն
և ծանեաւ զյն̄. և խոնարհեալ եր
կիրպագ նմա և ասէ. ով արքայդ-
ի̄լի, դատաւորն կոչէ զքեզ զի եկ
եսցես առ նմա լռութ̄ և հեզութ̄
քան զի քհ̄նայք և ամ̄ բազմուի̄ քա
ղաքին ժողովեալեն անդ և խնդր
ի̄ր էն

են զքեզ փութով տեսանել. Նու
իբրև եկին մտանել յռ՟ջի դտ՟ւորին
առ՟նել փեսատոս զփիկեղն իւր տարա
ծեաց զնա իգեանի և ասէ ցյս՟ տր՟
իվ՟ր փակեղին այս եկ և մուտ պա
տուով առ դատաւորն. և տեսին
զնա հրէայքն զայն զոր արար նըւ
իրակն. աղաղակ բարձին և ասեն
զինչէ այս. մեք դիտեմք եթէ կա
պանօք կամիս առնել և ածել այսր.
և դու քաղցրութ՟բ ա՟ծաբար կոչե
ցեր զնա և ածեր այսր. Ասէ փեսա
տոս՝ ով՟ առաքեաց զքս կոչել զնա
պատուով արքունուս այնպէս ար
արի. Ասէ պղ՟տս՝ ով՟ տեսար և ծա
նեար. Ասէ փեսատոս՝ և զինչ արա
րի զթագաւորն և զալքայն հրէից
հզօրն ով կարէ բռնութ՟բ հաւա
նեցուցանել. ասեն միաբանութ՟բ
միայնպէս հակառակ խօսիր ը՟ մեզ
և զհրամանս մեծի դատաւորին յան
դիմանէր. զի իդրանց արքունուս
տես. Ասէ պիղ՟տս ցփեսատս. աստ

զինչ տեսեր ինմանէ և կամ ո՞չ խօ
սիս զնմանէ․ Ասէ փիլատոս․ լուր
ինձ դատաւոր․ յորժամ առաքեցեր
զիս առ աղէքսանդր քաղաքին,
և յաւուր միաշաբաթին տեսի
զնա նստեալ ի վ̃ր յաւանակի և
մանկունքն եբրայեցոց ելանէին
ընդ առաջ նր̃ և ծերքն ոստովք ձի
թենեօք․ և բազումք ինոցանէ զհան
դերձս իւրեանց տարածանէին ի
ճանապարհին և ասէին ովսաննա
ի բարձունս․ օրհնեալ որեկիր թ̃գր
ի̃ղի․ Ասեն հրէայքն դու այր
հռոմայեցիես ո՞չ լուար թէ թագա
ւոր ի̃ղի կոչէին զնա․ Ասէ փիլատոս
հարցի զոմն ի հրէից անտի․ և ասա
ցին ինձ հրէական բառով թէ այսէ
մարդարէն որ ինազարեթէ ի գալի
լեայոց․ Աս պղտոս՝ զի արդ աղաղա
կէին հրէայքն․ Ասէ փիլատոս․ ա
սէին և գոչէին ձայնիւ հնչմամբ մե
ծաւ, օրհնութի̃ որդւոյ դաւթի
օրհնեալ որ գաս թագաւոր ի̃ղի․
Լ̃ Աս

Ասէ պղ՟ոս ցհրէայսն ասացէք ինձ
զինչէ այդ որ 'ի բերանոյ մանկանց
և լալ՟ յց ծերոց զնա թ՟ր ի՟լ ի կոչեն
Ասէնք հրէայքն, մի թէ ոք իշխանաց
հաւտոց 'ի նմա և կամ ժողովրդոցս. այլ
այն խաժամուժ ժողովուրդ ամբո
խին, որ ոչ գիտեն զօրէնս. և 'ի
միջոց միւսմէ որոշեալեն. և տղայքն
անմեղ մանկունք սորնդիայք, ը՟
խաղալիկեալ շրջէին ը՟ նմա: Ասէ
պղ՟ոս գիտեմ որ սովորու՟ի է ձեզ
վ՟ս նախանձու ձերոյ առնէք զայս
ևնալ՟ լռեցին. Ասէ պղ՟ոս ցփես
տոս. եւ տրտաքոյ դրանն և ոչ կա
միս ած զյս՟. և ելեալ նր՟ երտկն
ըստ առաջին սովորութ՟ն, տարած
եալ զփակեղն 'ի վ՟ր գետնին. և ասէ
Տր՟ 'ի վ՟ր փակեղանս եկ և մուտ
առ դ՟տւրն: Եւ իբրև եմուտ յս՟
դրօշակիրքն ունէին զդրօշսն և
խոնարհեցուցին դրօշքն զգլուխս
իւրեանց. և երկիրպագին յս՟. Իսկ
պղ՟ոս իբրև ետես զայն զահիհարեալ
լ՟ա ասէ

տանէ ցՀրէայսն , տեսանէք և ահա
զարմանք մեծ է. զի խնկր̃ծցուցին զը
րօշքն զգլուխս իւրեանց և երկիր
պագին նմ̃. Իսկ տեսեալ զայն Հր
էայքն առաւել աղաղակէին զդր
օշակրացն եասացին ինքեանք նեն
գութ̃ արարին և խոնարհեցուցին
զգլուխս իւրեանց և երկրպագին
Յայնժամ պիղատոս կոչեաց զդրօշա
կիրսն և ասաց. զի արդ իշխեցէք
ինձ և առաջի իմ նենգութ̃ խոն
արհեցուցանել զդրօշքն. ասեն ա
րք այն ամենեքեան միաբան մեք
հեթանոսեմք և որդիք օտարաց զի
արդ երկրպագանեմք նմա. Ասէ
պիղատոս՝ ընդէր խոնարհեցուցին ըզ
գլուխս իւրեանց դրօշքն և երկր
պագին նմ̃. Ասեն այրքն այն երդ
ուեալեմք իգլուխ կայսերն որ մինչ
դեռ ունէաք զդրօշքն և ինքեանք
խոնարհեալ. և զմեզ ե̃ իւրեանս
երկրպագին. իսկ և անօրէն զժող
ովքն ոչ հաւանեալ պքանչելի նշա

Ի ԼԵ̃ դա

նայն որ եղեն․ Ասեն քահանայքն
ով դատաւոր մի հաւատոր նոցա
զի դոքա որդիք հեթանոսացեն։
Ասէ պիղատոս դուք ընտրեցէք իձեզ
էն այրս զօրաւորս քաջ և յաղթող
ունելով առ ինքն զդրօշքն ուժդին
և ընտրեցին այնպէս․ ընտրեցին եր
կոտասան այրս իհրէից որ ոչ հա
ւատացին յի․ այլ նենգութբ կային
իմէջ ամբոխին․ եառեալ զդրօշսն
ձեռին իւրեանց պինդ բռնելով։
Եւ ասէ պղատոսի ցնուիրակն հան
զյս ընդ յապարանսն և կրկին մուծ
զնա ասա։ Եւ դարձեալ ասէ ցդ
րօշակիրսն երդուեալեմ ի գլուխ
չածուց իմոց, և ի գլուխ կայսերն․
որ թէ խոնարհեցուցանեն զգլու
խս իւրեանց դրօշքն ի մտանելն յի
նոյն ժամայն գլխատեցից զձեզ։
Յայն ժամ հրամայեաց պիղատոս
ցփեստոս կրկին անգամ մուծան
ել զյս առ ինքն․ և արար նուիրակին
ըստ առաջինն սովորութեն․ տարած

եաց զփակեղն ի գետնի և ասէ. ով
տր իմ փակեղանս եկ և մուտ առ
դատաւորն. Նա իբրև եմուտ յա
յայն ժամ խոնարհեցուցին դըրօշ
քն զգլուխս իւրեանց և երկիր պա
գին յի իբրև ետես պղտս զարհու
րեցաւ յոյժ. և կամեցաւ արտաքս
ելանել յատենէն. մինչ դեռ զայն
մտաւ ածէր, առաքեաց առ նա կի
նըն իւր և ասէ. ոչ ինչ կայ քո և առն
արդարոյդ այդմիկ. զի բազում ան
ցս անցին ընդ իս այսօր. անուրջս
վս նորա. Իսկ պղտս կոչեաց զամ
բազմութին ամբոխին և ասէ ցնս.
կինն իմ հրէայ է իբրև զձեզ, և նք
ասեն այո. ասէ պղտս ահա կինն իմ
առաքեաց առ իս և ասէ. ահա այսմ
գիշերիս անուրջս բազումս չարչա
րանս կրեցի վս նր. Ասեն
հրէայքն ոչ յառաջ իսկ ասացաք
թէ կախարդ է և խաբեբա, և բա
զում հնարիւք պատրէ զմեզ ան
մեղաց և անըզգայից. ահա իտեսլ

եան գիշերի զարհուրեցուցից զախտ
կնոջն քո. և դրօշքն մոլեգնեալ
դարձուց յերկրպագութի. Իսկ
պիղ՟տս դր՟ձեալ եկն յատ՟ր նս իւր.
կոչեաց զյս՟ առ ինքն և ասէ ցնա զե
վկայեն վ՟ս քո և դու ընդէր ոչ տաս
զպ՟տսխանիս։ Իսկ յս՟ ասէ ցնա եա
չար ինչ ոչ գիտեմ և խօսեցայց զու
մեքէ. և ոչ զոք դատապարտեմ. եւ որ
դատէ զն՟ս. բա՟նն զոր խօսեցայ ոչ
իյանձնէ խօսիմ. այլ որ վկայէ վ՟ս
իմ, այլ իւրաքանչիւր ոք ունի իշխա
նութի բերանս իւր խօսիլ ինչ և
կամի. պատասխանի ետուն ա՟մ ժո
ղովուրդքն և ասեն զինչ ասեմք.
նախ և առաջ վկայեմք որ ի պոռնկու
թէ ծնեալես. երկրորդ իժամ ծն
ընդեան քո յորժամ հերովդէս
խափեցաւ 'ի մոգուցն առաքեաց
և կոտորեաց զմանկունսն բեթղե
հէմի վ՟ս քո. զի հայրն քո յովսէփ
և մայր քո մարիամ, ի յեգիպտոսփա
խեան վ՟ս քո. զի չունէին հրաման

լէ հա

համարձակութե՟ կալ իմէջ ժողովր
դեա՟ն. իսկ որ աղ կային հրէայքն
երկիւղածք վկայեալ ա՟մ ազգաց,
աղ ՟՟ կեցին միաբան և ասեն. մենք
չենք ասէր զդմանէ եթէ իպոռըն
կուէ ծնեալ, այլ գիտեմք որ մայր
դորա մարիամէ որ խօսեալ տըւա
յովսեփա. և՛ իժամ ծնընդեան դո
րա, բազումք վկայեցին թէ իկու
սէ ծնաւ անարատ և անապական.
Նաև պղտօս ե՟ հրէայքն որս վկայու
թե բանից ձերոյ հաւատամ, որ
ոչէք նման միմեանց. զոր ազգա
կիցքն ձեր պատմեն թէ ՚ի կուսէն
ծնեալ եղև յա՟. Իսկ քհնյքն և ա՟մ
բազմութի ժողովոյն աղաղակեցին
և ասեն եթէ իպոռընկութէ ծըն
եալէ և կախարդէ. և մեզ ոչ հաւա
տալ. այլ ազգ՟ որ վկայեն վ՟ նո՟ նո
քա աշակերտ աղեն նմա. և որդիք
օտարացեն. Նաև ասէ պղտօս զինչէ
և եկքն ասեն հրէայքն. դոքա՛ յա
ւաջ որդիք հեթանոսացէին. և

ԼԴ այժմ

այժմ եղեն հրէայք։ Աւ նք պատմին ի
ետուն միաբան և ասեն. մեք ոչ եմք
որդւոց օտարաց լեալ այլ զաւակ աբ-
րահամու եմք և որդիք իլի. և զճշ
մարիտն ասեմք որ խպուրն կուսութէ
ոչ է ծնեալ. կոչեաց պղոս զնա և
ասէ երդուեալեմ օրէնս մովսէսի
և՚ի պատուիրանն նր. և ի գլուխ մե
ծի կայսերն, որ ճշմրիտ ասէք ինձ
յս ծնեալ մարիամայ կուսէն անա
պական. ասեն հրէայքն ով դտւոր
մեք յօրէնս ունիմք չերդնուլ ինչ
ոչ իրաւամբք և ոչ խաւարպրտուց,
զի մեզ ծանր մեղքեն. Ասէ պղոս
ցհրէայսն այնուքիկ որք վկայեն թէ
՚ի կուսէ ծնեալէ՛ եթէ ճշմարիտէ
բանդ զոր ասէք, ընդէր ոչ երդնուք
Ասեն նք թէ յօրէնս մեր դատեն
զմեզ. ոչ սատութն և ոչ իրաւամբք
երդուիցեն իբաւխս կայսերն որ վը
կայեն զնմանէ թէ մահապարտ է.
և ոչ ծնեալ ի կուսէ. և մեք արժանի
և պատրաստ լիցուք մահու.

լէ Ասէ

Ասէ պղտոս ցաննա և կայիափա,
զինչ ունիք բանիդ առ այս տալ դա
տաստանի։ Ասեն քահանայքն մեզ
ոչէ արժան երդնուլ. բայց մք եր
կոտասան այրքս հաւատալի են քան
զամենեսեան, որք ասեն զնմանէ
թէ այսպէս է։ Յայն ժամ հրամայ
եաց պղտս զբազմութն ժողովրդ
եանն յարտաքս հանել. և կոչեաց
գաղտ զերկոտասան այրսն որոց ա
նուանքն են այսոքիկ. ղազարոս. աղ
դերիոս. անդրէոնիկոս. անովբաս
երանաստուէլ՝ խասհակ. փինեհեզ
կրօպոս յուդաս. և այլ զկնի նոցա
էին. կոչեալ զնս առ ինքն պղտս և
ղյս մեկուսի կացուցեալ, և ասէ
ցնս. ասացէք ինձ ըղ ճշմարիտն վս
որո պատճառանաց կամիքն զյս ըս
պանանել. ևնք միաբան ասեն, վս
նախանձու և չար գործոց խրեանց
որ առնէին. և պատուիրանապահ
ութն շաբաթուն որ բժշկութի
առնէր։ Ասէ պղտս առա եթէ ու

րեմն , այդ է պատճառ վնասու նր՟
մ՟ բարի գործոց կամին ատանել ։
Ասեն այրքն անօրէնք այս՛ մ՟ հա
կառաւարութեւքս և կայսերն գործ
են զայն։ Լուել պղտոս յարոտայքս քըն
զապարանսն և ասէ ,ցնս վկա ունիմ
զարեգակն․ և երդուեալեմ ի բ․ խտ
կայսերն և ի զօրութի՟ չ՟ծոցն որ ոչ
ինչ դատանեմ չնաս մահու առն այ
նմիկ․ պատասխանի ետուն հրէյքն
և ասեն ոչէր արժան մահու այրն
այն ոչ մատնէաք զնա ի քեզ․ ասէ պի
ղատոս առէք զդա ի ձեզ և ըստ օրի
նաց ձերոց դատեցարուք․ Ասեն
հրէայքն յայլ ոչ կարեմք մեք յօրէնս
ունիմք յառնել յինձնէ և ոչինչ բայց
միայն հրամանաւ դատաւորին կր
եմք դատել զմ՟ որք․ Ասէ պղ՟տսի
ապա պէս խորհիք առնել , զոր չէ
արժան դատել արքուն ուստ զդա
անմեղ ։ Ասեն հրէայքն եթէ մեք
յանձնէ ինչ գործեմք , ապա հալ
առակ լինիմք կայսերն․ այլ պատճառ
լԹ և չն

և զնոսա մերո աղախնայաւք ծանու
ցանեմք ձերո ինքնակալ մեծութե֊
Իբրև լուաւ զայս պիղատոս եթէ
խռովութի լինի ժողովրդեանն .
դարձեալ եմուտ յապարանսն կոչ
եաց զյս֊ և ասէ դուես թագաւո
րն հրէից ։ Պատասխանի ետ յս֊ և ասէ ,
յանձնէ ասես զայդ , եթէ այլոք
ուսուցին քեզ . ասէ պիղատոս մի թէ
ես հրէայ իցեմ . ազգն քո և քահան
այապետքն մատնեցին զքեզ ինձ .
զինչ չար արարեալէ քո զ֊նց , որ
այսպիսի հակառակի կանքեզ . պատ
ասխանի ետ յս֊ և ասէ . իմ թագաւ
որութիւն չէ այսմ աշխարհի . եթէ
աշխարհէ աստէի նա սպասաւորքն
իմ արդեօք մարտնչէին ընդ իս զի մի
մատնեցայց հ֊ց ։ Ասէ պիղատոս եթէ
այդ այդպէսիցէ ապա թագաւոր
ոմնես դու ։ Պատասխանի ետ յս֊ . դու
ասես եթէ թագաւորեմես . բայց
ես ի յայդ իսկ ծնեալեմ . զի ա֊մ որ
ի ճշմարտութենէ լսէ բարբառո

ի իմո

*Յագս ճշմարտութե

լինի։ Ասէ պղտոս զի՞նչ է ճշմարտութի
*յերկնից է։ Ասէ պիղատոս յեր
կրի ճշմարտութի՞ւն ոչ գո՞։ Ասէ յս
եթէ յերկրի ճշմարտութի գոր է
էր որդեոց այսպէս դատիմ, որ
եւ ճշմարտութի խօսիմ։ Եւ պղտոս զ
արմացեալ բանիցն զոր ասաց յս,
եւ թողեալ զնա յապրին։ եւ ել յարտ
աքս առ հրէայսն եւ ասէ. ես ոչ ինչ
մեղս գտանեմ ինա։ Ասեն հրէայքն
առ ասէր թէ ես կարող եմ քակել զ
տաճարս զայս եւ զերիս աւուրս կա
նգնել։ Ասէ պղտոս զոր տաճար.
ասեն հրէայքն զայն տճրն զոր սո
ղոմոն շինեալ. խ. եւ զ ամ դր ձլ ասէ
ցնս պղտոս անպարտեմես յարենէ
արդարոյն այնմիկ դուք գիտէք.
ասեն հրէայքն արիւն դորա իվր
մեր եւ իվր որդւոց մերոց եղիցի.
Ասէ պղտոս որոց ազգէ էք դուք
անզգամ եւ անհնազանդ եւ ապստամբ
բուն ձեր, ոմ զայդ անմեղն արժա
նի առնէք մահու. զի գիտեմ որ
խս չար

ունիդ ձեր վս բժշկութն և վս լու
ծանելո զոր շաբաթուէ։ Ասեն
միաբան եթէ զկայսրն ոչ հայհոյէ
արժանէ մահու թէ ոչ, ։ Ասէ
պիղատոս թէ արժան է։ Ասեն
քահանայքն ունիմք վկայութիւն
մեք ի բազմաց, որ արգելոյր
զմարդիկք չտալ հարկս կայսերն։ զի
ասէր յինքենէ թէ եսեմ թագաւորել
վր մեր զկայսերն։ ասէ պղտս զկայս
րըն։ ասեն միաբան ապա պարտէ
դմա կեալ։ զի զանձն իւր հակառակ
կացուցանէ զկայսերն և ինքն թա
գաւորել։ արդ ահա այսմ հետէ
դորա հնազանդիմք, կայսերն այլ
ոչ։ իբրև եսես պղտս թէ ոչ ինչ
օգտի, այլ հրոմայեաց հրէիցն արտա
քս ելանել քան զապարանն կոչեաց
զյս և ասէ զինչ արարից քեզ։ Ասէ
յս, զամ ինչ որ գրեալէ վս իմ կա
տարեցի։ Ասէ պղտս, ով գրեալէ
վս քո։ Ասէ յս, ամ մարգարէքն
որ վս իմ խօսեցան վս գալստեան
իբ իմոյ

իմոյ մահուան և յարութեան որ լինե
լոցէ այդ ամ, ոչ անցանէ օրինաց
և մարգարէից մինչև ամ կատարե
սցի։ Ասէ աշկտս զինչ աւելի հայ
հոյութիւն քան զայս մեծ որ մարդէ
և զանձն իւր հաւասար այ կացու
ցանէ և հակառակ կայսերն։ Ասեն
հրէայքն ով դատաւոր մեք վն այդ
գործոյդ և բանիդ դտպարտեմք
զդաւեւոչ բանի արդարութե գնացից
որ հայր իւր զած կոչէ. և հաւա
սար զանձն այ առնէ։ Ասէ աշկտս
ցյս այսպէս վկայեն վնքո եթէ որ
դի այես։ Ասէ յս եթէ ոչ գոր
ծեմ զգործս հօր իմոյ մի հաւա
տայք ինձ. և եթէ ինձ ոչ հաւատայք
սակայն գործոյն հաւատացէք.
ասէ աշկտս այսխակեն զարմանք որ
դու մարդես և զանձն քո ած առ
նես։ Ասեն հրէայքն ով դատաւոր
զայդ մեք խակ յառաջ լուեալեմք ի
դմանէ և գիտեմք որ մահապարտէ
զի այդ բանդ հայհոյութիւնէ։ Ասէ

Իգ ալի

պղտ̃ս լուանեա իքաղաքիդ յայդմիկ
եթէ առանց հրամանաց իմոց, ձե
ռնարկեալ յերեկօրեայ գիշերի
կալարուք զայ̃ս կապանօք մինչև 'ի
վաղիւն իսր· Հքհնյ̃տին կայիափայի
և բաղում ազգի ազգի չարչարինօք
ձերովք չարչարեցիք զնա. և ձերով
անձին իշխանուե̃ կամօք արարիք
զայն որ ինչ կամեցաք, և ապա մա
ղորդեան աւուրբք եկիք խաբէու
թբ̃ ձերովք հաւանեցուցանել զիս
ասեն հրէայքն ով դատաւոր ոչ
այդպէս զոր լուար մեք 'ի բաղում
ժամանակաց խորհուրդ արարեալեմ
ըն̃ դորա և ոչ կարացաք ըմբռնել
զդա. և մինչ դեռ ամ̃ բաղմութի̃
քաղաքիս ժողովեալ էաք իմիասին,
ժամու պաշտաման առօթից կատա
րել զուխտ սրբութե̃ տաճարին.
տեսաք ամենեքեան միբան յանկար
ծակի մի ոմ̃ աշակերտացն իւր եկն
եկացառաջի մեր. և մեք ոչ իմացաք
զխորհուրդ նր̃. և ոչ ծանեաք եթէ

իսդ զինչ

զինչ խնդրէր, և իբրև եկն և նըս
տա ի միջի մերում. եհարց քահա
նայպետն կայիափա մն յի և վասն
վրդպետուե նր. և նա ասյաս պա
տմել մեզ թէ զնմ զոր ասէ և ու
սուցանէ դժուարինէ ոչ կարէ ա-
պրիլ. և մեք ոչ կարացաք իմանալ
զծածուկ խորհուրդ նր, մինչև
ինքնին յայտնապէս ասաց մեզ թէ
զինչ կամիք տալ ինձ. և ես մատնե
ցից զնա ի ձեզ. և մեք հաւանեցաք որ
ծախ բազում և որ ինչ խնդրեաց
արարաք զկամս նր. և նա խոստա
ցաւ մեզ և ասաց բազում չարս մա
հու եդեր ի վե նր. և դուք պատր
աստ լերուք զգուշութբ և ես մա
տնեցից զնա ի ձեռս ձեր. և ի հասա
րակել գիշերոյն առեալ զմեզ աշակ
երտն իւր գնացաք ի տեղին որ էին
աշակերտք նր ընդ նմա. և համբուր
եաց զնա և ասէ բուռն հարեալ կ
ալարուք զնա. և մեք առեալ զնա ի
գիշերին և բերեալ զնա մուծաք
խե իւր

իսրահ քհնյպտին կայիափա. Եւ այս
աւագանս կացուցաք ի վր նր մինչեւ
ի վաղիւն. եւ ըսպասեալ մնացաք կա
մուցքով եւ արքունական հրամա
նաց. Ասէ պղտս ուրէ աշակերտն
այն որ մատնեացն զնա. Ասեն քհ
նյքն զի որինչ խնդրեաց ի մէնջ ար
ծաթ բազումս հանեցուցաք զկա
մս նր. եւ նա առեալ զարծաթն չո
գաւ ընկեց ի տաճարն ամ բազմու
թի ժողովրդն եւ գնացեալ անձամբ
ի կախ խեղդեալ մահ եղեալ սատակե
աւ. Իսկ պղտս իբրեւ լուաւ զայս
հիացմամբ եղեալ զարմանայր, յայն
ժամ ամ բազմութի քաղաքին սկս
ան աղաղակել եւ ասելով դատաւ
որ լուր մեզ աղաչեմք զքեզ բարձ
ի մէնջ զնախատինս եւ զհայհոյանս
զի բազում անգամ նախատէր զմեզ
հեյանդ ի մաներ յօրինաց եւ մարդորէ
ից անտի. զ քահանայս եւ զպիրիցու
նաչք զիւրեանս եւ զծերսն ժողովրդեա
նն. Ասէ պիղատոս հանեցուցից

ի զ զն

զկամս ձեր, ասացէք ինձ որով
մահուամբ կամիք սպանանել զդա
ասեն հրէայքն յօրէնս մեր գրեալ է
թէ այր կամ կին մեղիցէ, արժանի
լիցի ձաղանաց քառասուն միով պա
կասգին արբցէ։ Իսկ որ զած հայ
հոյէ քարկոծելով քարկոծեցից
զնա։ Ասէ պղտս հաճեցուցիք·
առէք զդա 'ի ձեզ և ոճ կամիք ա
բարէք դմա· Ասեն հրէայքն ար
ժանէ 'ի խաչ հանել զդա· և հայե
ցեալ դտուորն զամբոխն որ շուրջ
զնովաւ կային և ետես զի բազում
լայինն ինոցինէ։ Ասէ պղտս այնոսիկ
որ շուրջ կային բազմութի քաղա
քին, ոչ ամենեքեան կամին զմահ
դորա։ Ասենք հնյքն· ողքա այնքեն
որ զկնի նր շրջէին և աշակերտէին
նմա, և նա ձրի կերակրէր զամենե
սեան առինց վաստակս և աշխատու
թե· յաղագս այնորիկ լամ։ Իսկ
ամ բազմութի քաղաքիս զմահն կա
մին և ոչ զկեանսն։ Ասէ պիղտս

Իսե վ̄

ւանիցի յիս։ Ասեն հրեայքն վս
հայհոյութն և նախատանաց ազգիս
և հակառակ օրինացն և պատուիրա
նացն այ որ ոչէ հնազանդ։ Իսկ նի
կոդիմոս որ էր հրէա հաւատարիմ
և պաշտօնեա յի· յոտն եկաց առա
ջի պիղատոսի և ասէ· ով դատաւոր
լուր ինձ աղաչեմ զքեզ, հրամայեա
ինձ բան ինչ խօսիլ առաջի քո։
Ասէ պղտս հրամայեա։ Ասէ նիկո
դիմոս ես ասացի առաջի քահանա
յապետիցդ և ամ ժողովրդեան եթէ
մի հակառակիք դմա զոր ինչ գոր
ծէ· այլ քննեցէք զգիրս և զօրէնս
և զպատուիրանս մարգարեից· տե
սէք եթէ ամենեքեան վս որս խօսե
ցան յառաջագոյն և պատմեցին մեզ
զի մեծ մարգարէն մովսէս արար
բազում նշանս և արուեստս և աք
անչելիս առաջի փարաւոնի· և էին
անդ երկու ծառայս փարաւոնի
յանէս և ամբրէս· և արարին նշանս
և արուեստս մեծամեծս հակառակ

ընդ դէմ միմեանց • և ունէին զնո
քա յեգիպտացիքն հաւատար չափն
իւրեանց և զնշանս զոր արարին չէր
այ խափանեցաւ և կործաւ • և որք
հաւատացին ինոսա նոյն ժամայն
ան հետ եղեալ պակասեցան ։ Եւ
այժմ թոյլ տուք դմա առնել զոր
ինչ գործիցէ զի չէ արժանի մահու
Ասեն հրէայքն դու աշակերտեալ
ես նմա վ̄մ այնու բանից ն̄ր օգնես
Ասէ նիկոդիմոս • մի թէ և իշխանս
այլ աշակերտ ն̄ր լեալիցէ զոր և ճշմ
արիտն խօսի • և կամ վայրապար կա
րդեալ է զդա՛ կայսրն ի վ̄ր մերյէմի
և աշխարհիս ձերում ։ Եւ հրէա
յքն կրճտէին զատամունս իւրեա
նց ի վ̄ր նիկոդիմոսի , և սրտմտէին
բարկութ̄ե վ̄ր ն̄ր մեծմեծ չարու
թ̄ե հայէին ինա ։ Ասէ պղ̄տս զի
կրճտէք զատամունս ի վ̄ր նիկոդի
մոսի զոր ճշմարիտն ասէ ։ Ասեն
հրէայքն ցնիկոդիմոս զճշմարտու
թ̄ի ն̄ր դու առնիր մասն և բաժին

քո ը̄ն նմա եղիցի այժմ և յաւիտեանս ։
Այր ոմ̄ հրեա՛յ յառաջ մատուցե
ալ աղաչէր զդատաւորն և ասէր.
ով դատաւոր բան ունիմ ինչ ասել
քեզ ։ Ասէ պղծ̄ոյ ասա . Ասէ այրն .
երե՛ւ ունն ամ իմահրիծս անկեալ կա
յի անդամալոյծ խլիրչոտ ցաւոց չա
րաչար , և ի գնալն յի բազում դի
ւահարք և ախտաժէտք բժշկեցան
և երիտասարդք ողորմեցան ինձ .
և բարձեալ տարան զիս մահճօք ի
մով առաջի նր̄ . և տեսեալ յի գթացա
ի վր̄ իմ և ասաց բանիւ միայն թէ
առ զմահիճս քո և գնա . և ես նոյն
ժամայն յորժամ լուա́ զբանն բերա
նոյ նր̄ . փաղփղակի յարուցեալ առա
զմահճով կացի ի վր̄ ոտից իմոց .
Ասեն հրեայքն յորում աւուր
բժշկեաց զքեզ . և նա́ ասէ թէ յա
ւուր շաբաթու . Ասեն հրեայքն
ով դատաւոր ոչ յառաջ իսկ ասաց
աքքեզ թէ ի շաբաթու առնէ զայս
Այր ոմ̄ մատուցեալ ասէ . ես կայր

կի ծնեալ զբարբառ միայն լսէի
և զերեսս ումեք ոչ տեսանէի բնաւ
և ընդ անցանելն յի աղաղակեցի
զկնի նր և ասէի ողորմեաց ինձ որդի
դաւթի. և նա եդ զձեռն իւր աչ
աց իմոց բացան աչքիմ ահա տեսա
նեմ զորեւս կամ։ Այր ոմն յառաջ
մատուցեալ ասէ. ես կաղէի ոտիւք
և բնաւ ոչ կարէի ընթանալ. և ի նոյն
ժամայն բանիւ միայն ուղղեաց
զգնացս իմ. Այր ոմն յառաջ մատո
ւցեալ ասէ. ես խուլէի և համր իծը
նէ բնաւ ոչ կարէի լսել ինչ. և ոչ
կարէի խօսիլ. և նոյն ժամայն ը̄ տա
եւ բանիւն միայն բժշկեաց զիս.
Այր ոմն իշխան յառաջ մատու
ցեալ ասէ դուստր իմ վաղճանե
ցաւ և 'ի մահիճս եդեալ
կայր. և սուգ մեծ և ողբումն
և լալումնէր իտան իմում. և ես աղա
չեցի զնա և եկ իտան իմում, և մինչ
դեռ բան իբերանս նր էր. առ ժա
մայն յարեաւ դուստրն իմ վաղճա
ծա ղա

ղակի. և ահաւասիկ տեսէք ամենե
քեան առաջի ձեր կայ կենդանի։
Մի ոմն յառաջ մատուցեալ ասէ
ես որդի ունէի միամօր և ի մահիճն
անկեալ վաղճանեցաւ. և յո̃ գթա
ցեալ յիս և ասէ մի լար. և որ բար
ձեալ տանէին զդագաղն զտեղի առ
ին. և յո̃ ասաց պատանի դու քեզ
ասեմ արի. և առժամայն յարեաւ
որդեակն իմ մարմնով կենդանի.
և ահաւասիկ կա́ առաջի ձեր։
Մի ոմն յառաջ մատուցեալ ասէ.
ես ութ և տասն ամէր որ ի բազում
ցաւոց հիւանդութեց կարկամեալէի
այլ և ոչ կարէի ի վեր հայել. և նա
առժամայն ուղղեաց և ահաւասիկ
կամ առաջի ձեր։ Ասեն հրէայքն
ասա́ մեզ թէ յորում աւուր բժշկ
եաց զքեզ. և նա́ ասէ յաւուր շա
բաթու։ Ասեն հրէայքն տեսանես
դու̃ որ ոչ̃ յառաջագոյն ասացաք
թէ ի շաբաթու առնէ զբժշկութի։
Մի ոմն յառաջ մատուցեալ ասէ

ես տեռատեսէի երկնատասան ամեն
և ոչէի բժշկեալ իցաւուցս անտի
և ի մերձենալն իքղանցս հանդեր
ձի նր. նոյն ժամայն եկաց բղխումն
արեան իմոյ. այսէն հրէայքն մեք
յօրէնս ունիմք կնոջ մաքրդոյ ոչ դկ
իվկայութի։ Սամանք արանց և
կանանց սկսան աղաղակել և ասել
մեք նեղեալէաք ՚ի բազում վշտաց
և այսոց չարեաց և դժնընի միայն
հալածեաց զամ լեգէոն զօրացն
դիւաց և զմեզ փրկեաց ՚ի բռնու
թենէ թշնամոյն։ Այսէն քհ պքն
ցպղոս ոչ յառաջ ասացաք քեզ թէ
կախարդէ և իշխանութբ դիւաց
հանէ դա զդևս։ Այր ոմն յառաջ
մատուցել ասէ. լուր ինձ ով դատաւոր
որ ականատես եղեալեմ. որ զղա
զարոս զչորեք օրեայ մեռեալն և
նեխեալն և հոտեալն յարոյց զնա
իմեռելոց անապականն մարմնով և
կացոյց զնա կենդանի. Իբրև լու
ու զայս պղտս իդատողումն եղեալ

զարհուրեալ ասէր՝ Տէր՝ կամիք
հեղուլ զարիւն սան արդարոյն
այնմիկ։ Յայն ժամ հրամայեաց
պղտոր ժողովրդեանն յարտաքս ելա-
նել, և կոչեաց գաղտ զնիկոդիմոս
և զայն երկոտասան արքն որ վկայ
էին զյսէ թէ չէ ծնեալ ի պոռնկու-
թէ. և ասէ ցնս զինչ կամիք զի ա-
րարից զյս անուանեալն քս։ Նու-
ասէ նիկոդիմոս և արքն այնմիկ դու
ես դտաւոր իլի և իշխան ժողովր-
դեանն յայսմիկ, և ի ձեռն քո է ամ
ինչ սպանանել և կեցուցանել։
Ասէ պղծս տեսանէք զի ահա խռո-
վուն ի լինի ժողովրդեանն, և երկն-
չիմ յոյժ ՚ի բազմութէ ժողովոյն
և խառնիճաղանճ ազգիս իմն եղե-
լոցս. զի ոչ կարեմ հեղուլ զարիւն
արդար ՚ի տարապարտուց. ասէ նի-
կոդիմոս հրամայեայ ինձ խօսել
առաջի քո. և նա ասէ երդուեալեմ
ի զօրութե չսծոցն և իմ լուսս կայս-
երն թէ զոր զինչ հրամայես ինձ

ծդ և

և ես զայն արարից։ Ասէ Նիկողի
մոս թէ կամք լիցի տրուէնդ հրա
մայեայ զյմ̃ պահել զգուշութէ̃
մինչև ՚ի վաղիւն, և հրամայեայ ժո
ղովրդեանն սպասաւորեօք մեծաւ
երթալ իւրաքանչ իւր ոք ի տունս
իւրեանց։ Ասէ պղ̃տոս ոմ̃ կոչացից
տանել բանդ զայդուքիկ՝ զի ահա
ամբոխն շուրջ զմիօք պատեալ կան
Յայն ժամ յարուցեալ պղ̃տոս լի
եղև բարկութ̃ մեծաւ, և հրամա
եաց ժողովրդեանն արտաքս ելա
նել և գնալ իւրաքանչ իւր ի տու
նս իւրեանց մինչև ի վաղիւն։
Ասեն քահանայապետքն ցպղ̃տոս երկու ինչ
ընտրեալ կայ առաջի քո՝ եթէ զմա
բանսուէ̃ յ̃իս և զբնակութե̃ մերոյ
կամիս. հրամայեաց բաժանել զդա
՚ի մէնջ. և թէ կամիս կալ դորա յ̃իս
մերում, հրամայեա ամենեցունցն
երթալ իւրաքանչ իւրոք տուր և կա
մեցին։ և առ այս բանի դու տաս
պատասխանի կայսերն։ Իբրև լու
ծե աւ

ու զայս պղտ՟ս զոր հուրհեցաւ եւ եր
կեաւ յոյժ. կոչեաց զմ՟ բազմու
թ՟ի ժողովյն հրէից և ասէ՝ դի
տեմ որ սովորութի՟է ձեզ լուծի
ասա արձակել զմի ոք ի կապելոյս.
արդ ունիմ զոմն ի բանտի արկեալ
կապանօք որում անունն է բարա
բաս. և յ՟ս որ առաջի ձեր. արդ
զորն կամիք երկուցունցս աստի զի
արձակեցից ձեզ. զետու բաքաբայն
եթէ յ՟ս անուանեալն ք՟ս. ասեն
միաբան ոչ զդա՛ այլ զբարաբայն.
ասէ պղտ՟ս իսկ զյ՟ս զինչ արարից
զանուանեալն ք՟ս. ասեն ամենե
քեան խաչեսցի։ Եւ այլք այլ իմ՟
աղաղակէին և ասէին. չես բարե
կամ կայսերն. զի ասաց ինքն թէ
թագաւոր եմ հրէից, և զանձնէ
թէ որդի եմ ա՟յ և յերկնից իջի,
Իսկ պիղատոս յոյժ բարկացեալ
ասէ դուք հակառակ և դիմա դար
ձէք բարերաց ձերոց, լուեալ եմ
խօրինաց ձերոց թէ ա՟ծ որ եհան

ծզ զձե

զձեզ ի ծառայութենէ փարաւոնի
և քառասուն ամ պահեաց զձեզ յա
նապատին, և բազում բարութի պար
գևեաց ազգին ձերոյ, և փոխա
նակ այսմ ա՟մի բարկացուցիք զտ՟ր
ա՟ծն ձեր. և փոխանակ արարչին ձե
րոյ կռոց երկիրպագիք դուք, և կա
մեցիւ սատակել զձ՟զ եթէ ոչ մով
սէս աղաղակէր վ՟ս ձեր, ամենե
քեանդ կորնչելոց էիք։

Իբրև լուան ամենեքեան բանս
զայս ամօթ եղեւ լսեցին։ Իսկ
պղ՟ոս յարեաւ ատենէն անտի և
կամեցաւ արտաքս ելանել. այլ զակ
բարձին ամենեքեան և ասեն՝ մեք
թգ՟ւոր զկայսերն գիտեմք և ոչ ըզ
յ՟ս. քան զի մոգն յարևելից պա
տարագ բերին դմա ի ընծայումն
ո՟ղ թգ՟ւորի. և խնդրէր հերովդէս
սպանանել զդա. հայրն և մայրն
առեալ փախստական գնացին
՚ի յեգիպտոս։

Ո՟չ է պիղատոս ըզ դա խընդ
ծէ րէր

րեր հերովդէս, ասեն հ. եւ այլքն
այժմ զդմ. եւ պղտս զահի հարեալ լու-
եցոյց զանբոյժն եւ ասէր. դմէր որ
ասէին թէ ծնաւ նոր արքայ ազգէն
իղի. եւ ի բեթղեհէմ հրէաստանի:
Ասեն հրէայքն այժմ դմէ. Ասէ
պղտս եթէ այդ այդպէսէ զթագ
աւորն զարքայն իղի ով կարէ դատ
ապարտել: Իբրեւ լուան զայս բազ
մու թի ժողովոյն սկսան աղաղակել
եւ ասել. թէ զդմ կամիս թագաւո
րել իշխն մեր չես բարեկամ կայսեր
մեք ամենեքեան իկայսերն բոլո
գեմք. Իսկ պղտս առեալ ջուր եւ լո
ւաց զձեռն իւր առաջի ժողովրդ
եանն եւ ասէ. քաւեալ եմ ես յարենէ
արդարոյդ այդմիկ դուք գիտէք
ես անպարտեմ արեան դորա: Աս
են հրէայքն արիւն դորա իշխն մեր
եւ իշխն որդւոց մերոց եղիցի: Յայն
ժամ հրամայեաց պղտս փարագուր
արկանել առաջի ատենին որ նստէին
եւ ձին մահու եհատխզջլին եւ ասէ.

յայտնեց հրամանն 'ի դատաւոր պոն
տացւոյ պիղատոսէ որ իշխանութ̃ն
հակառակ կացցեն տէրութ̃ե
կայսերն արքունուստ պատժեալ
դատեսցի․ նաև հրամայեմ զքեզ
հարկանել գաւազանաւ ըստօրինի
բարէպաշտ թագաւորաց․ եւ յետ
այնորիկ հրամայեմ հանել զքեզ
ի խաչ․ յանժամ պղծոս գան հարեալ
զյս̃ եւ ետ իձեռս նց̃ զի իխաչ ելանիցէ
Եւ տես զայս զի երեկոյին ըմբռ
նեցին զյս̃ մինչև երրորդ ժամու
տուրն ոչ ետուն նմա հագուստ
քթ թել ակնածն․ այլ այնքան չր̃չր̃նօք
զգեղեցկերն բոլոր շրջեց̃ուցէին մինչ
զի վզ̃ իւր ետուն հատանել զի խա
չեսցի․ Եւ յոր ժամ եւ հրամանն
խաչելոյ մուծին զյս̃ զինուորքն
իներքս գաւիթն ուր հրապարակ
ներ․ եւ կոչէին միայն գամայն զամ
գունդսն եւ զգեցուցին նմա քղա
միդ կարմիր եւ ծիրանի․ եւ եդին իգլ
լուխ նր̃ պսակ արարեալ իփշոյ եւ
ղէգն աջո ձեռին նր̃․ իծունր իջեալ

առաջի նր կատակէին և ասէին ողջ
լեր Թագաւոր հրէից. և Թքանէին
ինմ. առնէին զեղէգն և ծեծէին
զգլուխն: Եւ իբրև հանին ար
տաքս ունէր պսակ իփշոյ և հան
դերձ ծիրանիս և յորժամ ձաղեցին
զնա. մերկացուցին զքղամիտն ինք
մանէ և ագուցին նմա զիւր հան
դերձն . և տարան զնա խաչ հան
ել. Որդ այսր ածի ոչէր տեղեակ
մայրն յր ածածինն մարիամ. այլ
աղօթէր խտան իւրում ի աշակեր
տքն իփախուստ կային. և ասէին ցը
մմեանս թէ պարտէ գնալ և պատ
մել մօր ածն մերոյ բայց ով երթիցէ
և տացէ գուժ. կրէին ասելառ դա
բբինել դու գնա. և նա ոչէառ յան
ձն. և տեսեալ զկանայս որ ծանօթ
էին կուսին մարիամայ և ասեն ցնա
ով մարիամանք և սիրելեք կուսին
դուք ծանուցէք մօր ածն մերո զմ
ահ որդոյն իւրոյ ի ձեռն անօրէն
հրէից. Ապա գնացին կանայքն

Է առ

առ կոյսն մր. և նստան տրտում էր
եսքը և ոչ կարէին պատմել նմա. զի
գիտէին ըզ գութ սիրո նր զի գու
ցցէ խորամութենէ մեացի այլ մի
մեանց հայելով լռէին. Եւ ասեն
ց յովհաննէս աւետարիչն գու
երթ և ծանոյ նմա. զի կանայք կալ
ղասխրդքեն և ոչ կարեն ասել.
Եւ երթեալ հարցանէր յովհաննէս
ցմայր տն և ասէր. ով սրբուհի
ածածին ուրէ որդին քո. ուրէ
ուրախութին քո. ուրէ ճառագայթն
քո: Ուրէ փառք և պսակն քո.
Ուրէ միածին և անդրանիկն քո:
Ուրէ տր և վարդապետն մեր.
Ահա մայր տն իմոյ ըմբռնեցին
զնա հրէայքն և տանին ի մահ խա
չին. և ասեն յոհաննու հրէայքն
անցուցանէին զյս առ դրանն մա
րիամու. և ժամք աղաղակէին և ա
սէին. ով մարդիկք որք կամիք տե
սանել զմահ սուտ մարգարէին յի
եկայք և տեսէք. Եւ յոր ժամ լու

կս ու

ու զայս մբ կուսին թնաթոց սիրտն
վերացաւ ուշն · աղմկեցաւ միտքն
և թուլաւ ի դուրս ի բերն զնեա · ցո
լացաւ ի բերն զկայծակն · արադա
ցաւ ով զնշոյլս արեգական · սլա
ցաւ ով զարծուի · և եհաս առ միա
ծին և որդին իւր · և եաես որ զի
նուորքն պատերազմին զինու և իմէջ
առեալ զորդին իւր սուսերօք և
բրօք վարէին իմահ խաչին · մերկ և
բոկիկ · գլխիբաց և հեր արձակ ·
ձեռն ի յետս կապեալ · և խաչափայ
տն ի յուսին · իբրև եաես մարիամ
գոռաց ի բերն ամբ · գոչեաց իբրև
զառիւծ իւր կորիւն առիւծու ·
մռնչեաց իբրև զղինձ խառովեցաւ
ով զծովն · պղտորեցաւ իբրև զգետ
գարնան · դալարեցաւ աղիքն նր ով
զմագաղաթ կսկծեցաւ սիրտ նր ով
հրոյ այրեցեալ · ցաւեցաւ լերդ նր
ով ինեաա հարեալ · մթնեցաւ իբ
րև զմէգ · խաւարեցաւ իբրև զմ
թան գիշերո խաւարեալ · ուշաղ

նէ նա

աց եղև երբև զթագկացեալ . և
նկաւ երկիր երբև զմեռեալ եւ ոչ
արէր խօսիլ . ով մարխամանք փու-
թով ողնեցէք մօր ա՟ն իմոյ . փու-
թով եկէք և յարուցէք զնա . Հայե
եալ տեսանէր զփառածին որդին
ւոր յայնոց իւրոց նախատանս . լայր և
...այր դառնապէս . և արիւնա
...ն արտասուս լցանէր ի յաչացն
...ղաղակէր և Հարկանէր զերեսն .
...ողէր զՀերսն . պատառէր զՀան
դերձսն . սուգ և կոծ առնէր ի վ՟ր
որդւոյն իւրոյ և ասէր . Ով սիրելի
որդեակ իմ ընդ այսպիսի տեսան
եմ զքեզ . Ով ցնծութի իմ ամ՟
ընծանեցար . Ով խնդութի իմ
ամ՟ մատնեցար . Ով կեանք իմ ամ՟
մաՀացար . Ով սիրելի իմ զի արդ-
պսակեցար փշօք . զինչ արարից՝ և
կամ զինչ գործեցից . զինչ առնէ
գերի մայրս քո . առ ով երթայցեմ .
զով ի յօգնութի կոչեցեմ . ով որդ-
եակ իմ այսօր Հեռաւ վայէ ինձ և
եղ՟ եղ

եղուկ․ Իսկ անօրէն հրէայքն
շրջեցուցանէին զյ̅ս ընդ ա̅մ յեր
ուսաղէմ և մայրն յի̅ զհետ երթա
լով․ և էին անդ կանայք բազում․
և այնպէս հեզութ̅բ լային խիստ
իւրեանց․ այլ և կանայք խաչողացն
հող արկանէին իգլ̅ր նր̅ ։ Իսկ մայ
րն յի̅ երթայր և անկանէր․ և կան
այք յարուցանէին զնա․ և յո̃ բար
ձեալ զխաչափայտն և ոչ կարէր
տանել զի ծանրէր․ Յա ատպա կա
լան զպատահակ սիմոն կիւրենացին
զհայր աղէքսանդրի և ռուփփա զի
բարձցէ զխաչափայտն յի̅․ Յա ա
սեն մարիամանքն լալով․ ով տիրա
մայր մ̅ա էր կամիս գնալ իգողգո
թա՛ զի չէ մեզ բաւական․ զի հայրն
մեր կորուսաք զի գքեզ միւս կորո
ւսցուք դարձիր գնամք խօսուն քո
իսկ նա ոչ լուաւ նց̅ և բազում աշ
խատանօք եհաս իգողգոթա՛․ և ա
սէ թող տուք ինձ զի մեռայց ընդ
որդւոյ իմոյ՝ ոչ ևս պիտոյէ այսու հե

տև լինի հեռանք։ Յայն ժամ եդին
զխաչն իգետնի և զյն մերկացու-
ցին. էր տագնապ յոյժ՝ զի շաղիցն
ծաղեալքն ընդ մարմինսն. և վն
յոյժ նախատանաց զի ամենևին իբ-
րև զմերկ իմօրէ մերկացուցին.
Իսկ սբ կոյսն իմօտն էր և տեսեալ
զգլխոյ իւրոյ զմանտիլն էառ որկ զան-
դամօքն յի. յայն ժամ կանգնեցու-
ցին զյն քարշելով յեկրուց կողմանց
մինչև հասուցին իտեղին բևեռա-
ցըն մինչև լուծան օդուածքն ի
մարմնոյն յի. և ոտքն ասէ դաւիթ. թը-
ւեցին զամ ոսկերս իմ. և վն չար
նախատանաց նախանձու հասա և
դուլ բևեռօք բևեռեցին զոտսն և
զձեռսն կռանաւ ամրացուցին զյն
ձայն իվր փայտի բևեռ հարկանե-
լով. և այսպէս կանգնեցուցին զխաչն
և զտէրն իվր նր զի ամենեքեան տես-
ցեն. և կռանաւ ամրացուցին իզը-
լուխ նր զփուշ պսակին և արիւն յոյժ
հեղաւ ոտից և ձեռացն մինչև ներ

Ն կե կե

կեալ եղեւ խաչափայտն. եւ մայր տն
կայր խորովեալ սրտիւ առաջի նր.
եւ այնչափ արտասուեաց որ իբրեւ
զառու հոսէր աչացն. եւ ասեն ով
որդ միածին ընդէր այդ չափ լաս.
եւ նա ասէ ունիմ պատճառ լալոյ զի
արդ ոչ լացից. զի տեսանեմ որդին
իմ ի չարչարանս եւ ոչ կարեմ օգնել
տեսանեմ ծարաւի եւ ոչ կարեմ ար
բուցանել ջուր. վայ եւ եղուկ ողոր
մելի մօրս՝ զինչ արարից. զի ասէ որդ
եակն իմ թէ ծարաւիեմ եւ լեղի
արբուցանեն. երկնչիմ երթալ
բերել ջուրս. գուցէ եկեալ մեռ
եալ գտանիցեմ. եւ աղաղակէր առ
երկնայինսն տմ ողորմեցարուք ո
ղորմեցարուք զի դէպ վշտաց հան
դիպեցայ՝ եւ ոչ գիտեմ զինչ արա
րից եւ կամ զինչ գործեցից. Նու
ետես զգաբրիէլն աղաղակեաց ա
սելով ինա. ով գաբրիէլ ուրէ ա
ւետիսն այն որ ետուր ինձ. Ուրէ
ուրախութին այն. Ուրէ ողջոյ

 նըն

նըն այն․ որ այսօր խորտմութն փո
խեցաւ․ զի ասացեր ինձ ողջոյն ըն
քեզ մարիամ․ վայ ինձ զի ոչէ անուն
իմ մարիամ այլ խաւար․ Ասացեր
լի շնորհօք՝ այսօր լի եմ դառնութե․
Ասացեր տր ընդ քեզ՝ այժմ առին
զտրն իմ յինէն․ Ասացեր ուրախ
լեր՝ այսօր լի եմ տրտմութե․ Ասա
ցեր օրհնեալես դու ի կանայս՝ այ
սօր նախատինքեմ իմէջ իլի․ եկ և
տես զպտուղն իմ Թէ որպ Թափե
ցաւ․ որպ ցամաքեցաւ․ կամ որպ ճըմ
լեցաւ ի վրն խաչին․ զայս ասելով
դիրկս արկանէր ի խաչին ոգւոց հա
նէր ի խորոց սրտէ հառաչէր զերեսն
ի վրն մոխրոյն Թաւալեցուցանէր․
անյագաբար համբուրէր․ և իկսկ
ծոյն մորմոքէր․ որդին արեամբ ըղ
փայտն ներկէր․ և մայրն արտասո
ւօք ոռոգանէր․ հայր հոգւոյն
ակն արկէր․ և մայրն Թև արկանէր
հոգին ի չարչարանս էանկ ցլին դի
էր․ և մայրն նորին իմահ վարանէր

Կէ Աւ

և ի կսկծոյն յոյժ գին մորմոքէր ասե-
լով․ վայ և եղուկ եղկելոյս ասէր․
ո՞վ ասէ եսայի տեսաք մեք զնա և ոչ
գոյր նրա տեսիլ և ոչ գեղեցկու․ թէ
այլ տեսիլ նրա անարգ և նուաղեալ
քան զամ որդւոց մարդկան։ Եւ
դարձեալ ասէր մեծաձայն ցհրէ-
այսն և զիս ընդ որդւո իմոյ սպանե-
ցէք, ով անօրէնք և չարք զի ընդ-
նմա մեռանիլ իմ ինձ քաղցրէ, քան
թէ կեցեալ յետ սորա կենդանի զի ա-
ռանց որդւոյ իմոյ կեանքս իմ մահէ․
հանգստանիմ չարչարանքէ․ ով ող-
բայր գութիթ իվր որդի իւրոյ ա-
խտաղորմ և ասէր․ ով տայր ինձ քո
զմահ որդւոյն իմո․ նոյնպէս և սբ
կոյսն ասէր․ ով որդեակ իմ․ այլոց
ողորմիս ընդ խնէր ոչ ողորմես զի
ընդ քեզ մեռայց․ զաւազակն մխի
թարես ասելով այսօր ընդ իս իցես
ի դրախտին․ և զիս ընդ էր թողուս
ի մէջ գայլոց․ զհօգիս ի դժոխոց
կամիս ազատել․ և զիս ընդէր թո

զուս իգերութ̃ ՚ի ձեռն չար եւ անօ
րէն հրէից․ խաչանողացն աղօթես
եւ զմայր քո ընդէր ոչ ափսոսաս եւ
ողորմիս։ Ի՞նկ յո̃ ասէ մի լայր քաղց
ցրիկ մայրիմ․ զի ցաւ քո առաւել
դժուարինէ ինձ քան զհեղումն ա-
րեան իմոյ․ եւ խոցումն կրծից քոց ծան
րէ ինձ քան զհարումն բեւեռաց
իմոց․ կսկիծ սրտի իմոյ առաւելէ․
մի լայր մարիամ եւ յաւելուր զցաւ
միածնի քո․ այլ գթա՛ ի յաղիս քո որ
առանց սերման յղացար եւ կուսու
թե̃ ծնար։ Ահա՛ տամ քեզ փոխա
նակ իմո՛ զյոհաննէս ի մխիթարու
թի̃ քեզ․ դու եղիցիս դորա՛ մայր
եւ նա եղիցի քեզ որդի․ Ասէ սբ̃
կոյսն մի ասեր զայդ միածին որդի
իմ աղաչեմ զքեզ․ քանզի ոչ առ
նում յանձն իմ զի ոչ կարեմ փո
խարկել զա̃ծն ընդ մարդոյ․ զարա
րիչն ընդ արարածոց․ զվարդա
պետն ընդ աշակերտին։

Այս էր ժամ երրորդի
կ̃թ յոր

յոր ժամ խաչ հանին զյ՟ս և երկու
աւազակ ընդ աջմէ և ընդ ահեկէ
զդեմաս ընդ աջմէ և զգեստաս ընդ
ահեկէ · յայն ժամ սկսաւ զգես
տաս որ ընդ ահեկէններ · հայհոյել
զյ՟ս և ասել եթէ որդի ա՟յ էր սա
ընդէր ոչ ապրեցուցանէր զինքն
և զմեզ այլ փրկէր · պատասխանի
ետ ընկերն որ ընդ աջմէններ և ասէր
սաստելով ինա չերկնչիս դու ա՟յ որ
այսպէս ասես · զի մեք արժանի եմք
և իրաւի պատժիմք և ըստ գործոց
մերոց առնումք զհատուցումն ·
և սա ապիրատ ինչ ոչ գործեաց ·
և ասէ ցյ՟ս տ՟ր յիշեա զիս յոր ժամ
գաս արքայութ՟բ քով · և յ՟ս ասէ
այսօր ընդ իս իցես ի դրախտին ։
այն ժամ խաւար կալաւ զերկիր ՚ի վեց
երրորդ ժամէն մինչև ցինն ժամն,
և սկսաւ յ՟ս առ հայր գոչէր և ասէր
էլի էլի լամասաբաք թանի · այս ին
քն հայր ի ձեռս քո աւանդեմ զհո
գի իմ · և վ՟ս սպաննողացն աղօթէր

Հ Ու

Եւ կամէր յետին ողջոյն տալ մօրն
և ոչ կարէր խօսիլ. և ձայն բարձր
աղաղակեաց և արձակեաց զհոգին
յայն ժամ արեգակն խաւարեցաւ
և լուսինն արիւն դարձաւ, վէմք
պատառեցան. երկիր շարժեցաւ
և գերեզմանք բացան. վարագոյր
տաճարին ցելաւ. և ահա ա̅մ արա
րածք սկսան սուգ առնուլ ի վ̅ր
որդւոյն ա̅յ։ Յայն ժամ եկին հրէ
այքն խորտակել զբարձս ն̅ր և միումն
զինուորացն տիգաւ խոցեալ զկող
ն̅ր և հեղաւ արիւն և ջուր. յորժամ
ետես զինվորն սկսաւ աղաղակել
և ասել. արդար և որդի ա̅յ է սա.
և ա̅մ. ժողովուրդն որ եկեալ էին ընդ
տեսանել զկատարածն բախէին զկո
ւրծս իւրեանց և լային դառնա
պէս և աւաղէին զլս̅։ Եւ իբրև եր
եկո̑ եղև. քան զի ուրբաթ եղև.
և ահա այր մի որում անուն էր յով
սէփ արիմաթացի որ էր արդար
և ճշմարիտ հաւատացէլ ի տ̅ր. սա

Հ̅ա մա

մատուցեալ առ պիղատոս խնդրե
աց զմարմինն յի․ եւ պղտս եհարց զնա
եւ ասէ թէ արդար եւ այն չափ վաղ
մեռաւ․ եւ իբրեւ ըստուգեաց ըզ
բանն ի հարիւրապետէն շնորհեաց
զմարմինն յի առ յովսէփայ․ եւ յովս
էփ գնեաց կտաւ եւ իջուցեալ ի խա
չէն յովսէփ եւ նիկոդիմոս պատա
ցին կտաւովք եւ խնկովք զմարմինն
յի․ ոպս օրէնն էր հրէից պատել․
եւ դառնագոյն կոկիծս առնէր եւ կ
ոծ մեծ մայրն յի իվր միածնին իւրո
եւ լացուցանէր զնս եւ ասէր ողմ
ոնք ասացեալն թէ ը անձն քո ան
ցէ սուր․ եւ եդին ի նոր գերեզմա
նի․ եւ գնաց յովսէփ թաղուցեալ
ի յահէն հրէից․ և իբրեւ լուան հրէ
այքն թէ յովսէփ եւ նիկոդիմոս
առեալ զմարմինն նր թաղեցին ի գեր
եզմանի․ խնդրէին զյովսէփ եւ զնի
կոդիմոս սպանանել զնս․ եւ զերկոտ
ասան այրսն որ վկայէին զյսէ թէ
չէ ծնեալ ի պոռնկութենէ եւ այլ

ՀՃ զո

զոմանման զոր վկայէին առաջի պղ̅տսի
դ̅տաւորին. կամէին սպանանել զա
մենեսեան: Իսկ ամենեքեան փախս
տական եղեալ վ̅ս ահէն անօրէն
ժողովոյն. բայց միայն Նիկողիմոս յայ
տնեալ զինքն զի իշխանէր հ էից
ոչեւս կարէին ձեռնարկել զ՚ա. յայն
ժամ գնացին քհ̅նյ պաշտօն առ պղ
տս և ասեն տ̅ր լսեցէք. զի մոլորե
ցուցիչն այն ասէր թէ յետ երից
առնեմ. աղաչեմք զքեզ հրամայեա
զինուորացն պահել զգուշութ̅
զգերեզմանն. զի մի եկեալ գողա
ցեն աշակերտքն զմարմինն նր և աս
ասցեն թէ յարեաւ. և հրամայեաց
պիղատոս կատարել զասացեալսն
հրէից զգուշութ̅ պահել զգեր
եզմանն. և ասեն ցնիկողիմոս զի
արդ իշխեցեր յայտնել զքեզ առա
ջի ամենեցուն. զի դու նր մտերի
մ էիր նաբարեկամ և բաժին քո և
մասն ը̅ նմա եղիցի: Ասէ նիկողի
մոս ամէն եղիցի. նոյնպէս յովսէփ

հ̅փ յայ

յայտնեաց ի տեղւոջ անդ ուր Թագ-
ուցեալն էր: Երբև տեսին զնա
ամենեքեան և ասեն ցնա. զի արդ-
համարձակեցար յայտնել զքեզ
իւր ի միջի մերում այսօր: Ասէ յով
սէփ ձեզ ինչ արարի առաջի ձեր:
Ասեն հրէայքն ընդէր խնդրե
ցեր զմարմինն յի̃ ի պիղատոսէ և եդ-
եր զնա պատուով ի գերեզմանի:
Ասէ յովսէփ ոչ եթէ զանձնէ ինչ
գործեցի զայն. այլ աղաչեցի զդա
տաւորն և նա շնորհեաց ինձ զմե
ռեալ մարմինն թաղեալ ի գերեզ
մանի: Ասեն հրէայքն ընդէր արա
րեր զբանդ զայդ ինքնին անձն իշ
խան կամօք գործեցեր զայդ.
Ասէ յովսէփ զինչ կամեցաք զամենն
արարիք. այլ զմարմի մեռեալն
զի խնդրէք. ասեն հրէայքն կա
մէաք զմարմինն նր̃ թագուցանել
զի մի ոք ի մարդկանէ իմասցի և կամ
գողասցի: Ասէ յովսէփ ոչ դուք
բարի արարիք որ զմեռեալ մարմին
հ̃դ նր̃

նր̅ տիգաւ խոցեցիք · և ոչ յետոյ զըղ-
ջացեալ խիրտ ձեր։ Յայն ժամ
բարկութե̅ լցեալ անօրէն հրէից
ձեռն արկեալ · կալան զյովսէփ կա-
պեցին և եդին ի բանդի · և ամեն
պահապանացն պահել զնա զգուշու-
թե̅ մինչև ի լուսանալ միաշաբաթին
և ասեն ցնա թշուառական և ան-
պիտան այր գիտասջիր որ թաղման
ոչ լինիս արժանի · այլ զմարմինս քո
տամք կերակուր գազանաց՝ քան զի
իշխեցեր ընդ դէմ հրամանաց մե-
րոց գործել զայսպիսի իրս։ Ասեն
ցնա ածէք զնա ի բանտի խաւարա-
յին տեղոջ որոց գոյր · և կացուցին
պահապանս ի վե̅ր դրանն զգուշու-
թե̅ պահել զնա ան սուաղ · և կնքե-
ցին զդուռն նո̅ր մատանեաւ քահա-
նայիցն և ժողովրդեանն, և ի շաբա-
թոյն այնմիկ ժամադիր արարեալ
ա̅մ, զի գայցեն առ հասարակ ի լու-
սանալ միաշաբաթին։ Եւ կանխեալ
բազմութի̅ քաղաքին անօրէն հր-

 րէի

րեկեցն խորհուրդ աղօթեալ ընդ մի
մեանս թէ որով մահուամբ սպան
ցեն զնա · և նստեալ ամենեքեան
ի յատեան հրապարակին ի յաւուր
շաբաթին · հրամայեցին ածել
զյովսէփ մեծաւ անարգանօք · և բա
ցեալ զդուռն բանտին ոչ գտին
անդ զնա · բայց միայն զփ·հապանսն
որ առ դրանն կային · Յայնժամ
հիացումն եղեալ և զահի հարեալ
ասէին · զինչ է սքանչելիս որ եղեն ·
կնիք անշարժեն և պահապանքս
առ դրանն և զբանալիս ունէր կա
յիափայն : Իբրև տեսին զայս նշա
նս զոր գործեցաւ ոչ ևս իշխէին
ձեռնարկել զայնոսիկ որք վկայէին
զյս՟ առաջի պիղատոսի · Նաև մինչ
դեռ ժողովեալ էին բազմութիքս
ղեքին և խորհէին վս՟ յովսեփայ թէ
զինչ եղև : Ասէին ցմիմեանս թէ
գուցէ այս ոչ ինչ կայծար եղանելոյ
և ոչ ծակմ ատեղ եղանելոյ · և զդո
ւռն զոր կնքեալ էաք այնու մոհրովն
հզ գո

դատք · ապա այս ինչ հիացումն
և ըմբռանչելիք եղև. և ի սմէլ այսու
թանէին. և արքն ամենեքեան իգօրա
կանացն անտի զոր կացուցեալ էին
հրէից իպիղատոսէ պահել զգերե
զմանն յի. տեսին. զհնչմունքն զնմ զա
հի հարեալ և ահաբեկեալ: Մանն
քահանայքն Ըէր զահի հարեալք
և ահաբեկել զինչ տեսին. Նունո
քա ասեն մինչէաք զմնքն պահեալ
շուրջ զգերեզմանաւն. տեսանք իմէջ
քնոյ էաք և տեսանք ի յարթուն. և յան
կարծակի շարժումն եղև. և տես
աք զհրեշտակ տն իջեալ յերկնից
և թաւալեցոյց զվէմն ի դրանց գե
րեզմանին. էր տեսիլ նր որպէս փայլ
ակն և հանդերձ նր որպ զձիւն. և ի
յահէ նր եղաք մեք որպ զմեռեալ.
և լուաք զբարբառ հրեշտակին որ
ասէր ցկանայս. զի խնդրէք զկեն
դանին զմեռեալսն. չէ աստ ահա
քան զի յարեաւ: Մեն քհնյք
Ըէ որ կանայս խօսէր հրեշտակն:

հէ Մա

Մասն պահապանքն մեք ոչ գիտեմք
բայց ի հեռաստանէ եկեալ նստէին
հանդէպ գերեզմանին։ Մասն քա
հանայքն թէ յորժամ եկին կանա
յքն ի գերեզմանն։ Մասն զինուո
րքն երեկորեայ եկին. և ումանք
ինչ գիշերի։ Մասն քհնյքն զէր
ոչ կալարուք զնա։ Մասն զինուորքն
եկին ի գերեզմանն լալով. և զգի
շերն ամ ի յարութեանն կային ող
ալով և կոծելով զկուրծս իւրեանց
մինչև ի հաւախօսն։ Մասն քհնյքն
և զինչէր բարբառ նր որ խօսէր ընդ
նա։ Մասն զինուորքն ձայն եղև
ի հրեշտակէն որ ասէր ընդ կանայսն.
մի երկնչիք զՅս խնդրէք զնազովրա
ցին զխաչ ելեալն չէ աստ. քան զի յա
րեաւ։ Մասն ցպահապանքն թէ
այլ պահապանքն զինչ եղև զինդքա
ոչ կան աստ։ Մասն զինվորքն ոչ
գիտեմք եթէ զինչ եղեն. զի յոր
ժամ հասարակ գիշեր եղև. յան
կարծակի բարբառ եղև հրեշտա
ՃԸ կէն

կէն. գոչեաց ասելով առ կանայս
և մեք ի յահէ անտի եղաք իբրև
զմեռեալ. և ոչ ունէաք այլն տեսա
նելոյ զօրընջեաննն: Ասեն քհնյ.քն
և կանայք զինչ եղեն : Ասեն զինու
որքն ոչ գիտեմք եթէ զինչ եղեն
զի յոր ժամ հասարակ գիշեր եղև
կանայք զբարբառ հրեշտակին լո
ւան ընթացան ի գերեզմանն խնդու
թբ̃ բազմաւ. և տեսին զվէմն թա
ւալեցուցեալ ի գերեզմանէն. և
մեք ի յահէ անտի նր̃ զարհուրեցաք
սրտաբեկեալ իփախուստ դարձաք
Ասեն քահանայքն կանայք ոչ եր
կեան իհրեշտակէն և դուք ի յահէ
անտի նր̃ երկեայք. եթէ ճշմարիտէ
բանդ զոր ասէք ընդէր ոչ անկեալ
կացիք մինչև իվաղիւն. և բազմու
թի̃ քաղաքիս եկեալէին տեսանել
զոր ասէքդ. և ոչէ վկայութի̃ ձեր
նման միմեանց վս̃ այդորիկ ոչ հա
ւատամք ձեզ. Ասեն զինուորքն
իրաւէք դուք որոց հաւատաք մեզ

ՀԹ զա

զայնպ լինի նշանս և մեծ ամեծք պքան
չելլիս անեսիք աչօք ձերօք և ոչ հա
ւատացիք․ և այժմ խմեղ զի արդ
հաւատայք որ ոչ էք տեսեալ։
Ասեն քահանայքն ահա զոր ինչ լը
ւաք ի բերանոյ ձերմէ ընդունեմք
որ զճշմարիտն խօսիք․ ասացէք մեզ
մեք պահապան կացուցաք զձեզ
շուրջ զգերեզմանին զգեշերն ա͞մ
արթուն լինել ձեզ մինչև առաւօ
տն և զգուշութեամբ պահել
մինչև ցառ փաղիւն․ և ապա ի գիշե
րի անդ ըմբռնեալէիք զկանայքն
և կապնօք պահեալէիք մինչև ցայս
օէր և մատուցեալէիք ի ձեռս մեր
և դուք արդար և իրաւի լեալ ի
մէջ ամենեցուն և մեզ սիրելի և բա
րեկամ․ Ասեն զինուորքն․ ավան
միտք լուարուք բանից մերոց ամե
նեքեանդ․ և մեք զճշմարիտն ասեմք
ձեզ․ յոր ժամ եդիք պահապան
զմեզ ի գերեզմանի զգիշերն ա͞մ
արթուն կայաք․ և ոմանք ի կանանց
Ա Ճ հեռ

հեռաստանէ ելլին լալով և կոծե-
լով և ողբ առնել զգիշերն ամ-
և մեք թէ պէտ լուաք զհառաչու-
մըն ձայնից նց աներևոյթ արամ-
բաք. միայն ունկն դնէաք ողողա-
կի նց և յանկարծակի եղև սաստիկ
գոչումն հրեշտակին. և մեք յահէ
անտի նր խռովեցաք և եղաք իբրև
զմեռեալ. և ոմանք ի մէնջ զզէնս իւր-
եանց ընկեցեալ ի փախուստ դար-
ձաք. և ոմանք զձորձս իւրեանց ընկ-
եցին ի մէնջ ի յահէ տեսլեանն. և զ-
միմեանս ոչ գիտեմք զինչ եղեալ ։
Ասեն քհնյքն. և ոչ մի ոք ի մէնջ
անդ մնաց կենդանի և կամ մեռե-
ալ մինչև ի վաղիւն որ բազմութի
քաղաքիս ժողովեալ էին ի տեսութ
Ասեն զինուորքն գիտեմք որոց կա-
մք հաւատալ մեզ. ասեմք ձեզ զճ-
շմարիտն լուեալ եմք մեք ի քաղաքիս
այսմիկ հաւաստեաւ. թէ յովսէփ
խնդրեալ զմարմինն յի ի պիղատոսէ
և թաղեաց. և դուք կալարուք զնա

 ձա ևե

ևեդիք ի բանտի· և դրունս կնք
եալ փակեցիք մատանեաւ ձերով·
ո̃չ զգերեզմանն կնքեցէք իշխ̃
դրանն պահելով զգուշութե̃ ·
յերբ գնացիք և ոչ գտիք զյովսէփ
արդ դուք տուք զյովսէփ և մեք
տամք զյս̃· Ասեն հրէայքն յառաջ
զձեզ կացուցաք պահապան գերե
զմանին և ապա յետոյ ըզյովսեփա·
դուք տուք զյս̃ և ապա մենք տամք
զյովսէփ· Ասեն զինուորքն ոչ
այդպէս · դուք բազմութի̃ քաղաքիս
պհպնէիք յովսեփա և մեք պահա
պան յի̃· և զոր մեք ճշմարիտն ասեմք
ոչ հաւատայք իմեզ և դուք հաւա
տալիէք ·յառաջ դուք տուք զյով
սէփ և ապա մեք զյս̃: Ասեն քհ̃ն
յքն յովսէփ իւր քաղաքին գնաց
յարեմաթեա անդ կայ ողջ: Իսկ բա
զմութի̃ քաղաքին իբրև լուան
զյարութին յի̃ ահա́ բեկեալ յոյժ
տրտմեցան· և եղեն սիրտք նց̃ իբրև
զմեռեալ ալա́ խորհուրդ արկեալ
քահանայիցն և ամ̃ ժողովրդեանն

եւ ասեն զինչ արասցուք· զի ահա
յետին մոլորութի̃ն չար եղեւ քան
զառաջինն։ Ասեն քահանայքն եկ
այք այլ ըստուգիւ քննեսցուք զնո
եթէ ճշմարիտ է զոր ասեն յայնժամ
քահանայքն եւ ա̃մ ժողովուրդքն
ասեն ցզինուորսն· ա՛րդ ասացէք
մեզ զճշմարիտն աչօք ձերօք տեսիք
զյ̃ս յարուցեալ ի մեռելոց· ասեն
զինուորքն մեք զբարբառ հրեշտա
կին միայն լուաք զոր յարութի̃ն
գուշէր առ կանայսն եթէ եկայք
եւ տեսէք զտեղին ուր կայր· եւ վաղ
վաղակի երթայք ասացէք աշակեր
տացն եթէ յարեաւ յ̃ս ի մեռելոց։
Ասեն հրեայքն ը̃ միմեանս զինչ
արասցուք եթէ համբաւս այս ելա
նէ ը̃ ա̃մ տեղիս եթէ նա յարեաւ
ի մեռելոց· ամենեքեան խոստովան
ին զնա ա̃ծ· եւ մեք ամենեքեան ծաղր
լինիցիմք եւ նախատիմք ա̃մ ազգաց·
Ասեն քահանայքն ապա՛ զինչ արա
սցուք· եկայք ժողովեսցարուք ամե

ՃՓ նեք

նեքեան իմաստին և տեսցուք եթէ
զինչ ճնարս կամիմք գտանել ։
Յայն ժամ խորհուրդ արարեալ
քահանայքն և ամ̃ հանդերձ ծեր
օքն առեալ արծաթ յոյժ և ետուն
զօրականացն և ասեն ․ ասասջիք եթէ
աշակերտքն եկեալ գիշերի գողա
ցան զնա մինչ մեք ի քուն էաք ․ և ե
թէ լուր լինիցի բանս այդ առ դատա
որն ․ մեք հաճեսցուք զնա և զձեզ
անհոգս արասցուք ի բանէդ այդ
որիկ ․ իսկ նց̃ առեալ զարծաթն ար
արին ոչ̃ և յուսանն ի հրէից ․ և ել
համբաւս այս մինչև ցայսօր ․ և նց̃
քահանայիցն և ժողովրդեանն և ա
սեն պատասխանիքն մինչ ի քուն ան
կեալ կայաք գերեզմանաւն կան
այլք ոմանք եկին արտաքո ի քուն
թմրութեն և աշակերտքն նր̃ եկ
եալ ի գիշերի բացին զգերեզմանն
և առեալ զմարմինն յի̃ թաքուցին
և ասացին թէ յարեաւ ի մեռելոց ։
և յաղգս այնոցիկ համբաւ ստու

ճք̃ նց̃

ն՟ց տարածի ամենեցունցն լսելիս
մարդկան։ Իսկ փիլոն քահանայն
և տդդաս վարդապետն և եգիաս
ղևտացին․ սոքա իջեալ ի գալիլիէ
յե՟տ և պատմեցին ժողովրդեանն
յայտնապէս թէ տեսաք զյ՟ս յար
ուցեալ ի մեռելոց․ զի նստէր նա ի լե
րինն ամպեղէն և մետասան աշա
կերտքն ը՟ն նմա։ Իսկ մեք լուաք
զնմանէ զի ասէր երթայք այսու
հետև աշակերտեցէք զա՟մ հեթա
նոսս անուն հօր և որդւոյ և հոգւոյն
սրբո․ ուսուցէք ն՟ց պահել զա՟մ
զոր ինչ պատուիրեցի ձեզ․ Ասեն
ք՟հնյքն և դպիրքն և ծերք ժողովր
դեանն ասացէք մեզ զճշմարիտն
ո՟պ տեսաք զնա մարմնով կենդա
նի յարուցեալ ի մեռելոց։ Ասեն ն՟ք
միաբան մինչ գայաք զճ՟նապարհն
և տեսաք զնա աչօք մերովք , ո՟պ և
յառաջն իսկ գիտէաք որ նստէր և
ուսուցանէր ժողովրդեանն։ Ասեն
քահանայքն և ա՟մ ծերք ժողովր

դեանն տուք փառս այ և ասացէք
մեզ հաստատուն զինչ տեսէք և լու
աք ականջօք ձերովք։ Ասեն նք կեն
դանիէ տր և կենդանիէ անուն նր
որ մեք իսկ տեսաք աչօք մերովք և
լուաք ականջօք զբարբառ բերանո
նր ոք ընդ աշակերտսն խօսէր։
Ասեն քահանայքն և դուք վն որո
յոր եկիք աստ. ասեն նք եկեալեմք
աստ խնդրել աղօթից տաճարին կա
տարել զուխտս սրբութն մերոյ։
Ասեն քահանայքն եթէ վն այդ
յորի եկեալէք աստ՝ ապա ընդէր շա
տախօսութբ լնուք զքաղաքս յոր
և համբաւ սուտն ձերոյ։ Ասեն
նք եթէ բանս զոր լուաք և տեսաք
աչօք մերովք զայն ճշմարիտ խօսիմք
այս մեզ քէն. և ահա իմեր կամքն է
զինչ հաճոյ է ձեզ զայն արարէք։
Ասեն քահանայքն ոչ այդպէս այլ
եթէ կամիք զխաղաղութի և զսէր
ամենեցուն մի զհամբաւդ զայդ
լսելիս առնէք ընդ ամ տեղիս. զի
ձգ̃ սուք

սուգ և տրտմութի՟ եհաս ի վր՟ տանն
Իլի, և ոչ կարեմք լռեցուցանել
և խափանել զհամբաւս ստութն՟.
որ եհաս լսելիս ամենցուն. և դուք
այսու հետև երթայք լուռ լե
րուք. թերևս այց արասցէ ած՟ ՚ի
վերայ որդոյն Իլի. և նք՟ լռեցին.
յայն ժամ առեալ քահանայիցն
զայրսն զայնոսիկ և տարեալ կացու
ցին զնս՟ յանդիման տաճարին. և ա
ռեալ գիր օրինացն երդումն արա
րեալ նց՟ միումեք ասել և կամ պատ
մել զբանս զայս. եթէ լուաք իսկ
և կամ տեսաք. և ետուն նց՟ ուտել
և ըմպել. և տուեալ նց՟ արս երիս
առաջնորդս նց՟ գնալ խաղաղութբ՟.
յայն ժամ ժողովեցան քահանայքն
և դպիրքն և ծերք ժողովրդեանն.
և այլ բազմութի՟ քաղաքին խորասհ
քահանայապետն կայիափայի, և կո
ծէին կոծ մեծ և ողբս առեալ լա
յին զմիմեանս և ասէին. զինչ արաս
ցուք վայ է մեզ և եղուկ անձանց
ՁԷ մեր

մերոց եւ որդւոց մեր • զի երեւելի նր
շանս մեծ եղեւ յայտնի ամենեցուն
զլեզու մարդկան ով կարէ խափա
նել զոր լուան եւ տեսին • զի ահա
համբաւս ըսքանչելեացն տարածա
նի ընդ ա̃մ տեղիս • եւ կոչիմք ա̃մ
մարդկան մահապարտք եւ սպանողք
եւ ուրացողք եւ ապստամբք ի ա̃ծէ •
դարձեալ ամենայն քահանայքն ընդ
միմեանս եկայք արասցուք խոր
հուրդ կրկին եւ քննեսցուք թէ 'ի
րաւէ բանս այս որ եղեւ • Ասեն
ժողովուրդքն • եկայք կոչեսցուք
զնիկոդիմոս որ է այր բարի եւ հաւա
տարիմ իշխան հրէից զի ուսուսցէ
եւ ասանէ խրատ ըստ հաճոյն մեր
զոր եւ կամի • յայն ժամ հրամայե
ցին կոչել զնա • եւ իբրեւ եկն ասեն
քահանայապետքն • ով բարի այր
եւ հաւա̃րիմ • իշխան պատմեա մեզ
զինչ արասցուք ։ Ասէ նիկոդիմոս
ես յա̃ջ զոր ինչ խօսեցայ ձեզ աս
նել ոչ լուայք • այլ մանաւանդ բա

ձը̃ զո

զուամ հայհոյութիւն և նախատինս
կրեցի վս՛ ամենեցունց։ Ասեն
հրէայքն լուր մեզ աղաչեմք զքեզ
ոչ երբէք զայս տեսին և լուան հա
րքն մեր. որ եղև ընդ մերոյ ժամա
նակիս այսմիկ և ոչ գիտեմք թէ
զինչ լինելոց է առ յապայ։ Ասէ
Նիկոդիմոս. ձեր հակառակութիւն
և նախանձ չարութե՛ն եղև կորուստ
անձանց որդւոց մարդկան. յաժմ
լուր լերուք մինչև անցցէ աւուրք
այս մեծ սգո որ եղև. և զոր ինչ յա
ջողի ըստ կամացն այ՛ այնպէս եղիցի
և զայս ասացեալ Նիկոդիմոս լռու
եղև. իսկ քահանայապետն կայիա
փայ յառաջ կացեալ ասէ ընդէր
տրտմին անձինք մեր՝ գիտէք ամե
նեքեան որ աշակերտքն սիրելիէին
և ունէին զգործ վարդապետին
իւրեանց. ոչ գիտէք եթէ ետուն
նք՛ արծաթ զօրականացն. և ասեալ
զմարմինն նր՛ տարեալ թագուցին
իմինջ. և ասացին ցնս՛ յայտնապէս

ՃԹ ԵԹ

եթէ յարեաւ ի մեռելոց և մեք ընդ-
ձեզ նոյն բան վկայեմք • զի մոլորե
ցուցիչն այն մինչ կենդանի էր • ասէր
թէ յերից աւուրց առնեմ ի մեռե
լոց • չէ արժան հաւատալ նմ̃ ան
թըլփատիցն • զի ոչ գիտեն զօրէն
քըն զի անգէտքեն • զի ահա՛ տեսիք
և դուք որ պահապանքն ի մէջ առ
ին արծաթ և ուսուցինք ով̃ նմ̃ •
յառաջմէ այլ նմանապէս ուսուցին
աշակերտքն նր̃ • ասացին ոմանք ի ժո
ղովրդենէն բարիոք ասես ասեն
քհ̃նյքն ահա՛ կարողեմք բանիդ-
այդ զմիմեանս հաւանեցուցանել
բայց զա̃զուս բազախօս կանանց
Ճարտարաց ո՞ կարէ ստուգ̃ հաւա
նեցուցանել • որ զբարբառ հրե
շտակէն լուան և զյարութի̃ նր̃
տեսին • ուստի եկից նիկոդիմոս և ասէ
յառաջ ի մէջ ասացի ձեզ առաջի պի
ղատոսի թէ մի առնէք զբանդ-
զայդ • և մի հեղուք զարիւն արդար •
թէպէտ և ճշմարտութեն ոչ հաւա

 տաց

տացիք սակայն գործոյն հաւատա
ցէք․ ասեն ժողովուրդքն բարի ոք
ասես․ բայց ոչոք իմէնջ յառաջ կա
րաց իմանալ զոր ինչ գործելոցէր․
ասէ Նիկոդիմոս Թէպէտ ա͞մ ժողո
վրդեանն ոչէին ծանօթ գիտու͞ե
օրինաց․ իսկ քհնյ͞պտքն և իրիցունքն
և դպիրք եկեղեցո́․ Ը͞էր ոչ առեալ
զգիր օրինացն ըստուգապէս քննե
ացեն և իմացին։ Ասեն քհ͞նյքն
արարայք և օրինօք իբրև անգիտու
Թե͞ մեղայք։ Ասէ Նիկոդիմոս
եթէ հաւանիք ինձ ըստուգապէս
զճշմարիտ ասեմ ձեզ։ Ասեն քա
հանայքն և ա͞մ բազմու͞թի քաղաքին
եթէ զա͞մ զոր ինչ ասիցես լուի
ցուք քեզ և հաւատասցուք։ Ասէ
Նիկոդիմոս գիտէք ամենեքեան
և լուեալ էք իվկայութենէ հօրյն
ձերոց վ͞ս եղիայի որ վերացաւ յեր
կինս․ և ոչ հաւատացին նմա որդիք
մարգարէիցն․ մինչև խնդրեցին զնա
Ը͞ ա͞մ տեղիս և ոչ գտին․ արդ այն

ղ͞ ա͞ պէս

պէս առաքեցէք ը̃ ա̃մ տեղիս. խն
դրել զնա ի լերինս եւ ի բլուրս ի դա
շտս եւ ի սահմանս բնակութե̃ մերո՛
թէ ուրուք աշակերտաց զնա հոգի
ն̃ եւ եդ անդ. եւ հաճո՛ թուեցա
ւ բանն առաջի ամենեցուն. եւ ընտ
րեցին թուով արս քառասուն եւ ա
ռաքեցին ընդ ա̃մ տեղիս խնդրել
զն̃ եւ ոչ գտին. բայց միայն զյովսէփ
տեսին ի քաղաքին արեմաթեա՛ եւ ոչ
իշխեցին ունել զնա. այլ եկին եւ պա
տմեցին քահանայապետին եւ ա̃մ ժո
ղովրդեանն. թէ շրջեցաք ընդ ա̃մ
տեղիս խնդրել զն̃ եւ ոչ գտաք.
բայց միայն զյովսէփ ի տան իւրում
արեմաթեա՛. Իբրեւ լուան թէ յով
սէփ ՚կենդանի է զարմացան եւ ու
րախ եղեն զփառս ետուն ա̃յ յայն
ժամ խորհուրդ արարեալ քահա
նայք եւ ժողովուրդքն հրէից ա
ռէին եկայք առաքեսցուք առ
յովսէփ այր ճշմարիտ եւ հա
ւատարիմ, եւ նա եկեալ ըստու

ԴԸ գի՛ւ

գիւ պատմեսցէ մեզ զա̅մ զոր ինչ
եղև • յայնժամ առեալ քահանայա
պետքն գրեցին թուխ այսպէս •
խաղաղութի̅ ը̅ քեզ յովսէփ և ա̅մ
որ ինչ քո իցէ • գիտեմք զքեզ որ
այր արդար և բարի հաճոյ ա̅յ և ա-
ղօթս առնեմք վ̅ս քո • զի արասցէ
քեզ տ̅ր դալ առ մեզ յօժարութ̅բ
սրտիւ կատարել զհայցուածս մեր
զոր խնդրեմք • զի տրտումեն անձինք
մեր մինչև ի մահ • կամ զի առ ա̅ծ
և առաջի ամենեցուն և քեզ ծան
եաք , զի կորուսաք անձանց մերոց
և ընդ քեզ մեղաք յոյժ՝ զի մարմին
յի̅ խնդրեցեր ի պիղատոսէ և թա
ղեցեր զնա ի նոր գերեզմանի • և
յոյժ եդաք զքեզ ի բանդ և մեծ
չարիս խորհեցաք վ̅ս քո սպանանել
և յոր ժամ զդուռն բանտին փակե
ցաք և կնքեցաք և յետոյ ի բանալն
մեր և ոչ գտաք զքեզ • զի հիացու
մն կալաւ զամենեսեան եթէ զինչ
եղև • արդ աղաչեմք զքեզ հայր պա

Դ̅ Գ̅ տո

տուականն թող զա՟մ յանցանս մեր
զոր մեղաք քեզ․ և ընկալ զաղաչանս
մեր և ա՟մ ժողովրդեանս․ զի բա
զում ստրտմութի՟ և հարուածք եկին
՚ի վ՟ր մեր, և սուգ ՚ի վ՟ր տանն Ի՟Լ ի
և այժմ ՚ի դալատեան քում ուրախ
լիցին անձինք մեր՝ զի եկեալ կե
ցուսցես զմեզ ողջ լեր ՚ի տ՟ր․ Յու
իբրև եկին արքն առ յովակիմ ՚իյա
րեմաթեայ և տեսեալ զնա երկր պա
գեալ ողջուն ետուն նմա և ասեն․
խաղաղութի՟ ընդ քեզ և ա՟մ որ ինչ
քո իցէ և նա ասէ խաղաղութի՟
ընդ ձեզ և ա՟մ տանն Ի՟Լ ի․ և իբրև
ասացին զեղեալն և մատուցին զթու
խտն և նա առեալ ուրախութ՟ե ըն
թերցաւ․ և համբուրեաց զթուխ
տըն և ասէ օրհնեալ տ՟ր ա՟ծ Ի՟Լ ի որ
առաքեաց զհրեշտակ իւր և ընկա
լաւ զիս և ծածեաց ընդ հովան
եաւ թևոց իւրոց․ և զայս ասա
ցեալ համբուրեց զնա և ասէ բարի
եկիք եղբայրք իմ սիրեցեալք ծա

ուայք ա̅յ. և եդ առաջի նց̅ սեղան
կերան և արբին և ուրախ եղեն,
և առ նմա ագան այն օր զի ընդ ե
րեկս էր. և յովսէփ պատմեաց նց̅
զա̅մ նեղութի̅ս և զչարչարանս զոր
ինչ անցուցին ընդ նմա հրէայքն
և ա̅մ ժողովուրդն։ Ասեն արքն
ով պատուական հայր մեր. մի մե
ղադիր լինիր անձանց բարկացողաց
զի առ նախանձու արարին զայս.
և ոչ կամօք իւրեանց գործեցին
զայն։ Ասէ յովսէփ ոչ̅ եղև ժո
ղովրդեանն յետ իմոյ ելանելոյ ան
տի. ասեն արքն դժուարին եղև
զոր ինչ գործեցին. և այժմ ՚խոր
մութի̅ կան յոյժ սուգ մտին ա̅մ
քաղաքն յերուսաղէմ. և ամ̅ն դա
ըստեանքն զի եկեալ մխիթարես
ցես և լուիցեն լքեն բանս ճ̅մար
տութե̅. և վաղիւն ընդ առաւօտն
յարեաւ յովսէփ. և հանդերձեաց
զգրաստն իւր և արքն այնոքիկ
եկին երուսաղէմ և մտեալ իսա

ղ̅ե ձա

Ճարին սրբութեն տրտրեալ յաղօթս
և տեսեալ զնա Նիկոդիմոս յոյժ ու-
րախ եղև և ողջունեալ զնա տարաւ
՚ի տուն իւր․ և առ նմա ագան զի
օրն ընթրեկսեր․ և խմաղեւն անդր
լուսանալ առաւօտն կանխեցին ամ
բազմութի քաղաքին յօր ուր
բաւթու իտան Նիկոդիմոսի և ող
ջունել զյովսէփ ի գիկլրս արկեալ
համբուրէին զնա և ասէին, որհ
նեալէ գալուստ քո որ եկիր ի մխի
թարութի տանն իլի ։ Եւ ասէ
յովսէփ օրհնեալէ տր ած իլ ի զամ
որ ինչ որ կամի կարողէ առնել։ յայն
ժամ առեալ Նիկոդիմոս զամ բազ
մութի ժողովրդն տարաւ իպարտէ
զին իւր և նստան ամենեքեան և
յովսէփ իմէջ նց․ և ամենեքեան որ
տեսանէին զնա զարմացեալ հիա
նային թէ ոչ էլ նայ ՚ի փակեալ
բանտէն․ իսկ յովսէփ քաղ ցրաձայ
նիւ բարբառեաց և ասէ, ովքա
քահանայք և ղևտացիք և ծերք ժո

ղովրդեան և զամ բազմութի քաղա
քին՝ որ ժողովեալէք աստ . առա
ցէք զիս զինչ կոչեցիք զիս աստ,
ակն արկանէին առ Նիկոդիմոս ե
թէ խօսեսցի ընդ ժողովրդեանն.
յայն ժամ Նիկոդիմոս բացեալ զզ
բերան իւր և ասէ ով հայր պատր
ուական յովսէփ այր արդար և հա
ւատարիմ և պաշտօնեայ այ . ամբազ
մութի քաղաքիս ժողովեալէն աստ
և սպասեալ մեան քեզ . կամին հար
ցանել քեզ և երկնչին խօսիլ . ասէ
յովսէփ զինչ ունիք խօսիլ . ասէ
Նիկոդիմոս ընդ քահանայս և ընդ
ծերս ժողովրդեան, ասացէք զոր
ինչ բան ունիք խօսիլ ընդ նմա .
յայն ժամ քահանայապետն աննա
և կայիափայ առեալ զգիր օրինացն
և ասեն ո՞ հայր պատուական երդո
ւեալէ քեզ ի պատուիրանն մովսէսի
և ի յաւն այ . ասա մեզ զճշմարիտն
զոր ինչ կամիմք հարցանել և մի թա
քուցանէր ի մէնջ: Ասէ յովսէփ

Ի․ ղէ. կե

կենդանիէ տ՟ր ա՟ծն ի՟լի որ ոչ թա
գուցից ինձէնջ բանմի զոր՛ հարցա
նէք ընդ իս։ Ասեն քահանայքն
մեք՝ տրտմեցաք ընդ քո իսկ հակա
ռակութե՟ն գործն զոր արարեր ։
յոր ժամ զմարմինն յի՟ խնդրեցեր
ի պիղատոսէ և իգերեզմանի եդիր
վ՟ն այնորիկ արգելաք զքեզ ի բանտ
և պահապանս կացուցաք ի վ՟ր քո
զգուշութե՟ ։ զի ի փակելուն միաշա
բաթուն բացաք զդուռն բանտին
և ոչ գտաք զքեզ անդ ։ յայն ժամ
զարմացումն և տրտմութի՟ կալաւ
զամենեսեան ։ ասա մեզ զճշմարիտն
զինչ եղև քեզ ։ իսկ յովսէփ զու
արթ երեսօք պատասխանի ետ և ա
սէ՝ եթէ հաւատաք զճշմարիտն
ասեմ ձեզ ։ ասէ յովսէփ յոր ժամ
արգելիք զիս ի բանտ յաւուր շաբա
թու տասն երրորդ ժամու ։ և մնա
ցի անդ յաւուր շաբաթու ։ բո
վանդակ առանց կերակրոյ և խոր
հէի իմոի ՛ի մուտ թէ զինչ լինի

ցիմ արդեօք. և ի հաստատել գիշե
րոյն եղև շարժումն մեծ յանկար
ծակի տանն յորում կայինս. և կան
խեցաւ ի յանկեացն լոյս մեծ ծա
գեաց, և ես զահի հարեալ ի տեղո
ջըն յայնմիկ և երկիր անկայ. և նա
բուռն հարեալ կալաւ զձեռա
նէ իմմէ և յարոյց զիս. և ասէ յո
տըն կաց և մի երկնչիր բաց զաչս քո
և տես ովէ որ խօսի ընդ քեզ. և
նոյն ժամայն բացեալ զաչս իմ տե
սի զնա և ծանեա և կամէի խօսիլ
ընդ նմա. և առ ժամայն խոնաւու
թի անկաւ ՚ի վ՟ր իմ իբրև զցօղ
առաւօտու՝ կամ իբրև զվայելուչ
բուրաստանաւ հոտ հարաւ ի քի
մս իմ. իբրև զանուշ պարարտութե
իւղոյ և մատուցեալ համբուրեաց
և ասաց. ողջոյն ընդ քեզ հայր պա
տուական սիրեցեալ իմ յովսէփ.
և ես կարծի առաջօք ինչ իցէ և
սկսայ աղօթել. և ասէ ցիս խօսեաց
այր ընդ իս և ես ասեմ ովես տր. և

 նա

Նա ասէ ես եմ յս̅ Նազովրացին և
խաչելեալն. և դու մարմինն իմ խըն
դրեցեր ի պիղատոսէ և պատեցեր
կտաւօք, եդեր զիս ի գերեզմանի
իւղով անուշիւ օծեր զիս. և ասէ
ցիս արի եկ զկնի իմ և ես ցուցից
քեզ զտեղին իմ որում եդեր զիս
՚ի գերեզմանի և տարաւ զիս ՚ի գե
րեզմանին յորում եդի զնա, և տե
սի կտաւ պատանաց և վարշամակ
որ էր ՚ի գլուխ նր̅. և նոյն ժամայն
ծանեայ թէ յս̅ իցէ. կալաւ զիս
և տարաւ ի տան իմում և դրօքն
փակելովք եմուտ զիս ի ներս և ա
սէ խաղաղութի̅ ընդ քեզ. և հան
գոյց զես ի յանկողնի իմում. և պա
տուիրեաց ինձ քառասուն օր մի ե
լանել ի տանէ քումմէ. ահաւասիկ
երթամ ես առ եղբայրնիմ ՚ի գա
լիլեա զի անդ տեսցեն զիս. իբրև
լուան զայս ա̅մ բազմութի̅ քաղա
քին եղեն ոպ̅ մեռեալ. և հող առ
կեալ զգլխովն իւրեանց անկեալ
յերկիր լալով կոծէին կոծ մեծ,

և աշխարհէին զանձինս իւրեանց
անմխիթար սգով և ասէին, լացէք
զա՟մ տունն Իլի · զի լքեալ պարտե
ցաւ Երուսաղէմ և սիոն սրբուե՟
մերոյ , և եզաք ամենեքեան 'ի կո
խանս և նախատինս բազմաց , և լա
ցէք զորդիս յակոբայ զա՟մ տունն
Իլի · և այսպէս ձայնիւ մեծաւ լա
յին զանձինս իւրեանց մինչև ժա
մու երիս անկեալ կային 'ի վ՟ե երկ
րի իբրև զմեռեալ · յայնժամ յով
սէփ և նիկոդիմոս ոտն կացեալ ա_
ղաչէին զն՟ս և ասէին արիք կացէք
'ի վ՟ր ոտից ձերոց և առէք սակաւ
մի կերակուր և ըմպելի զի վաղիւն
շաբաթ տ՟նէ , և յարեան կացին յա
ղօթս · և ասեն դու տ՟ր սրտագէտ
ա՟մի որ գիտես զծածուկ և զգաղ
տնիս սրտից մարդկան ո՟պ կամե
ցար և արարեր և եղեցին կամք քո
ո՟պ կամիս · և զայս ասացեալ ն՟ց ե_
տուն փառս ա՟յ · կերան և արբին
և գնացին ի տունս իւրեանց մինչև
Ձ՟ա իվ՟ղ

՛ի խաչալիւն. և ընդ լուսանալ շաբա
թուն ժողովուրդք քահանայք և
ծերք ժողովրդեանն և ա՟մ բազմու
թ՟ի քաղաքին իբրև սկսան վիճա
բանել ընդ միմեանս և ասէին զին
չէ հարուածս այս որ փորձութ՟իս
որ եկն ՛ի վ՟ր մեր, զի հ՟յր դորայ
յովսէփ և մայրն մարիամէ խաչին մե
րում և ոչ երբէք երևեցաւ այս
պիսի ինչ ի տանն ի՟լ՟ի. Պատասխա
նի ետուն երկոտասան արքն որք
վկայէին զյ՟սէ առաջի պիղատոսի
եթէ չէ նա ՛ի պոռնկութենէ
ծնեալս և ասէին արքն այն
օրհնեալ է ա՟ծ որ ամօթ արար ըզ
թշնամիս մեր և փրկեաց զմեզ ՛ի ձե
ռաց ատելեաց մերոց. Ասեն հրէքն
ցերկոտասան այրսն այնոքիկ. և դո
ւք լուայք զյ՟սէ եթէ ի կուսէ ծնաւ
ասեն այրքն թէ ծնողքն մեր ծա
նուցին մեզ ըստուգապէս թէ ի կո
ւսէ է անապական ծնաւ. ասեն հրէ
այքն մեք զայս ոչ գիտեմք այլ զոր

 լու

լուաք ի բազմաց զնոյն պատմեմք
և գիտեմք զա՟յ որդի յովսեփայ և ի
մարիամայ է ։ Ասեն քահանայքն
և ծերքն եկայք առցուք զգիր օրի
նացն և մարգարէիցն տեսցուք
և քննեսցուք եթէ ճշմարիտ է զոր
ասեն․ վ՟ս որոյ խօսեցին ամենեքեան
մարգարէքն յառաջագոյն ․ վ՟ս դո
րայ է և կամ վ՟ս այլ ուրեք ։ Ասեն
այրքն զա՟մ գրեալս օրինաց հանա
պազ ընթեռնուք և զմեկնութի բա
նիցն ոչ իմանամք ։ Պատասխանի ետ
ղևի վարդապետն և ասէ զծնօղսն
ն՟ր գիտեմք որ մ՟քեն և անարատ
և երկիւղածք ա՟յ և զուխտս իւրե
անց ոչ խափանէին և տասանորդսն
տային աղքատաց ․ ամի ամի գային
ի տաճարն ․ և յորժամ ծնաւ մանուկն
յ՟ս ածին զնա ծնօղքն ն՟ր ի տաճարն
և զողջակէզս և պատարագս մատու
ցին ի տունն ա՟ն ․ զոյգս տատրակաց
և զերկուս ձագս աղաւնեաց ․
և յորժամ ծերունին սիմէոն ընկա

լաւ զնա իգիրիս իւր օրհնեաց եւ ա
մէն· արդ արժանի եմ զծառայս քո
տէր ըստ բանի քում զի տեսին աչք
իմ զփրկութիւն քո· եւ ետ զնա ի մայր
իւր եւ ասաց նմա սա կայ ի գլորումն
եւ ի կանգնումն եւ նշան հակառա
կութե իմջ իէլի· Վասն քհնդքն
ցղեւի եւ դու զբանս զայս ուսուցի ըն
ւար եւ ծանեար· Վասէ զեւի ես նոր
աշակերտէի եւ իմանանէ իակ ուսեալ
եմ եւ զամ քաջ գիտեմ· եւ նոյն ժա
մայն ը̃ նման իակէ իտաձարին յոր
ժամ զմանուկն յմ̃ ընկալաւ ի գիրկս
իւր եւ գրգուէր ասելով զոր լուա
ականջօք իմովք եւ տեսի· Վասն
քահանայքն զայդ ամ իակ գիտէիր
յառաջագոյն ը̃էր ոչ ծանուցեր
մեզ· Վասէ զեւէ ունիք զօրէս եւ զգ
իրս մարգարէից քննեցէք եւ տես
էք· Վասն քահանայքն մարգարա
եա ոք աղաչեմք զքեզ պատմեա
մեզ կարդաւ թէ ով աշակերտեց
եր ծերոյն սիմէոնի· Վասէ զեւի

ծնօղքիմ ետուն զիս յուսումն
վարդապետութե՟ն. և ես իմանկու
թենէ իմմէ ըսպասաւորեցի նմա
մինչև յուսամ ինմանէ զա՟մ շնորհս
գիտութե՟ն: Ասէնք քհ՟նյքն կամիմք
զհայր քո տեսանել զի ըստուգիւ
ինմանէ իմանալ ծանիցուք: Ասէ
զևի կամք ձեր լիցի. յայնժամ հրա
մայեցին կոչել զհայր նր՟ որում ան
ունէր մաղագիա. ՛իբրև եկն առ
էնքահանայքն. ասա մեզ հայր պա
տուական ըստուգապէս որդին քո
աշակերտեալէ ծերոյն սիմէոնի.
Ասէ մաղագիա ՛իբրև մի ըստ մի
ոջէ պատմեմ կենդանիէ տր՟ ա՟ծ որ
դին իմ յուսեալէ հաւատեաւ ինը
մանէ. Ասէն քհ՟նյքն ցմաղաքիա
կենդանիէ տր՟ ա՟ծ եթէ ճշմարիտէ
բանդ զոր ասես մեծամեծ մեղս
գործեցեր որոչյառաջ ծանուցեր
զբանդ զայդ: Ասէ մաղագիա բ՛ր
կութէ և իչար նախանձու հակա
ռակութեանձերոյ արարիք զայդ. ով

կարէ ի ժամուն յայնմիկ խօսել բան
ճշմարտութե առաջի ձեր. զի ամե
նեքեանդ մեծաւ սրտիւ զայրաց
նեալ էիք։ Նաեւ ժողովուրդքն
միաբան մեք զայտ ոչ գիտեմք այլ
քաւեալեմք ի յարենէ գործո. զի քա
հանայք և ժողովուրդք խորհե
ցան եւ արարին եկեալ զմեզ այլ կցո
րդ եւ հաղորդակից արարին գոր
ծոց իւրեանց. արդ գիտացէք ա̃մ
տունն ի̃լի եւ ա̃մ տունն յակոբայ
որ չիրիս մեծամեծս գործեցիք տնից
ձերոց եւ որդոց ձերոց. յայնժամ քա
հանայապետքն ասեն ցի միմեանս
եկայք առաքեսցուք առս ի գալի
լեա առ քոնիյան եւ առ փոքրապետսն
զեւտացլին. որ եկեալ կրկին անգամ
պատմեսցեն ըստուգիւ վ̃ս յի̃.
եթէ որ պիսի տեսին զնա յարուցե
ալ ի մեռելոց։ Նաեւ ժողովուրդքն
բարի ոք ասէք. ապա առեալ քահա
նայիցն գրեցին առ նոսա գիր աղա
չանաց այսպէս. խաղաղութի ընդ
Ձ̃զ ձեզ

ձեզ ևամենեքեան որ ձեզիցեն.
գիտութի՟ լիցի ը՟ ձեզ ով իմաստուն
վարդապետք և հանձարեղք. որ
այժմ եղև հակառակութի՟ ի միջի
մերում՝ վս՟ բազում իրաց քննութի՟
զոր ինչ գործեցաւ վս՟յն. զի յա
ղագս մեր ոչ երբէք լուաւ և ոչ
ետես այսպիսի ինչ. որ եղև ի ժամա
նակի մերում վս՟ս մեծամեծ և կո
րուստ անձանց և որդոց մերոց.
արդ աղաչեմք զձեզ միաբան քահա
նայք և ժողովուրդք. բազմութե՟
զի գայցէք առ մեզ յօժարութե՟
իքաղաքս յետ՟. և պատմեցէք մեզ հա
ստատուն ով՟ զառաջինն զոր լուաք
և տեսիք. զի առաքեցաք սիրով առ
ձեզ զայրս զայդոքիկ զի եկեալ
մխիթարեսցեն զամենայն մեր ողջե
րուք իմս՟: Եւ իբրև գնացին այր
քն այնոքիկ ի գաղիլեա և գտին զն՟
զի նստէին և ընթեռնուին ը՟ մի
մեանս զօրէնս և զպատուիրանան
ս՟յ երկրպագեալ ետուն զթուխտն
ձէ ի

ինոսմ և ասեն․ խաղաղութ՟ի իւր՟
ամ՟ ժողովրդեանս ի՟լ՟ի․ իբրև նստ
ան ըսկսաւ ադդաս վարդապետն
քննել զնս՟ և ասէր․ որդեակք իմ
վ՟ որ՛ իրի եկեալ էք աստ և կամ
ինչ պէտս կոչէք զմեզ։ Ասեն նք՟
ով վարդապետ բարի, սուգ մեծ
եհաս իվ՟ է մ՟ի․ և իվ՟ տաննն յակոբա
և լալումն մեծ․ զի կորեաւ այր ի՟լ՟ի
բարձաւ զօրութ՟ի և շնորք յազգէն
յուդայի, և եղև ազգս մեր նախա
տինք և կոխան ամ՟ ազգաց վ՟ յի
նաղովրացոյն՝ որ ինչ գործեցաւ ։
Ասէ վարդապետն ասացէք մեզ
որդեակք, ով՟ ասեն որքն այնո
քիկ վ՟ յի յարութ՟ե, զոր վկայե
ցին յայտնապէս առաջի ամ՟ ժողովր
դեաննն արանց և կանանց զոր տե
սին յարութ՟ի նր՟։ Ասեն որքն այն
ոքիկ․ նախ և առաջ զինուորքն ա
սացին․ և ապա կանայք 'ի հրեշտա
կէն լուան զ յարութ՟ի նր՟․ տեսին
և համբաւեցին և ապա կոչեցին ըզ
ծր՟ յով

յովսէփ արեմաթիացին եւ նա ըստու
գիւ պատմեաց զա՟մ կարգաւ։
Մ.սէ վարդապետն օրհնեալէ ա՟ծ
որ անօթ արար զայնոսիկ որ յառաջ
զմեզ թշնամութի՟ւ եւ անարգանօք
արձակեցին. եւ զայս ասացեալ լը
ռեցին. եւ անդ կացեալ արքն մին
չի վաղիւն. եւ ընդ առաւօտն յարու
ցեալ ասեն, վր՟դպետք քահանայք
եւ ա՟մ բազմութի՟ քաղաքին, առա
քեցին զմեզ գալ ձեր յօժարութ՟բ
՚ի քաղաքին յերուսաղէմ. տեսանել
զն՟ք եւ մխիթարել զանձինս նց՟. եւ
նոքա յոյժ տրտումեն ՚ի վր՟ բանից
ասացելոց։ Աւ ելեալ վարդա
պետն հանդերձ արամբք եւ եկին
՚ի քաղաքն յերուսաղէմ. եւ մտեալ
՚ի տաճարն սրբութե՟ կացին յաղօ
թըս առ տ՟ր ա՟ծ, եւ անդ ագան
՚ի տեղոջն այնմիկ մինչ ՚ի վաղիւն
եւ ընդ առաւօտն ժողովեցան
քահանայք եւ բազմութի՟ քաղաքին
եւ ողջունեցին զն՟ս եւ նստան։ Մ.սէ
ձ՟թ քա

քահանայապետն կայիափա՛ ասացէք
մեզ զճշմարիտն ո͞չ տեսի՞ք զՅ͞ս
յարուցեալ ՚ի մեռելոց։ Ասէ վար
դապետն յառաջ ասացաք ձեզ եւ ոչ
հաւատացի՞ք. եւ եթէ բազում ան
գամ ասասցուք նոյնպէս անհաւա
տալի՛է։ Ասեն քահանայապետքն
ով վարդապետ եթէ ոչէ այդպէս
զի՞ գրեալէ թէ տեսիլ աչացն ըն
տուգէ, քան զունկանէ լսողու
թի՞ն։ Ասէ վարդապետն ադդաս
բազում անգամ տեսի՞ք զնա՛ յայտ
նապէս՝ զնշանս եւ զարուեստս եւզ
քանչելիս զոր արար եւ ոչ հաւատա
ցի՞ք նմա, եւ այժմ զի՞ հաւատայք։
Ասեն քհ͞նյքն աղաչեմք զձեզ այժ
մոյս ասացէք մեզ զճշմարիտն ո͞չ
տեսի՞ք զնա՛. Ասէ վարդապետն ո͞չ
յառաջն ասացաք ձեզ։ Ասէ քահա
նայապետն զդոյա՛ մեկնեցէք ՚ի միմե
անց. եւ ած-ին զադդաս վ͞րդպետն.
եւ ասէ ա՛ննա՛ քհ͞նյպտն, ասա՛ մեզ ո͞չ
տեսեր զՅ͞ս յարուցեալ ՚ի մեռելոց
Ձ͞ժ Ասէ

Սոյն աւուրս մինչ դեռ էր նա 'ի լե
րինն և ուսուցանէր զաշակերտսն
իւր և ահա կարք հրեղէնք յափշա
տակեալ վերացուցին զնա յերկինս
և ամպ հովանի եղև 'ի վ՟ր ն՟ր, և ա
շակերտքն պշուցեալ հայէին յեր
կինս երթալոյն ն՟ր. և ն՟ց յաղօթս
կացեալ անկան 'ի վերայ երեսաց
իւրեանց 'ի յերկիր: Դարձեալ
կոչեցին զփիլոն քահանայն և ասեն
ցնա ասա մեզ ո՟չ տեսեր զ յ՟ս:
Սոյն փիլոն մինչ դեռ գայր ես 'ի
Ճանապարհան այն ես երկու ընկե
րօք. տեսաք զ յ՟ս բազմեալ ը՟ աշա
կերտսն, և բարոզէր զաւետարանն
արքայութ՟ն, և պատուիրէր աշա
կերտացն իւրոց ասելով՝ եթէ ու
սուցէք ն՟ց պահել զա՟մ զոր ինչ
պատուիրեցի ձեզ. զայս ասացեալ
ն՟ց նոյն ժամայն վերացաւ յերկի
նս. և արք լուսեղէնք շուրջ ըդ
նովաւ էին. և աշակերտքն հայեց
եալ յերկինս երթալո՛ ն՟ր անկեան

Ճժ՟ա 'ի

ի վ̅ճ̅ իւրեանց յերկիր։ Նաւասեն
քաՀանայքն բարլոք ասեն։ Պար
ձեալ կոչեցին զեքիաս ղեւտացին
և ասեն ցնա՛ ասա մեզ ո՞վ տեսեր
զյ̅ս̅ նազովրացին՝ ասէ եքիաս յոր
ժամ ես ընկերք իմ կայաք ՚ի դա
լիլեա տեսի զյ̅ս̅ դէմ յանդիման
աչօք իմովք, որ նստեալ ուսուցա
նէր և պատուիրէր աշակերտացն
քարոզել և մկրտել զա̅մ Հեթանո
սըս՝ զայս ասացեալ՝ նոյն ժամայն
տեսաք զնա՛ Համբարձեալ յեր
կինս. և արք Հրեշտակք իջեալ ի յեր
կնից վերացուցին զնա՛ լուսեղէն
ամպովք. և աշակերտացն զաՀիՀա
րեալ յերկիր անկեալ կային։
Սոսէն քաՀանայապետն բարլոք
ասեն. ասեն միաբան ամենեքեան
թէ յօրէնս մովսէսի գրեալէ թէ.
երկու և երեք վկայիւք Հաստատի
ա̅մ բան։ Սոբուդաս վարդապետ
ասէ. տեսութիւն մոացն զօրաւորէ
քան զՀայեցողութիւն. Հայիր վար

Ն, ձժբ դա

դասպետն ասէ. ա̃մ տուննն իլ̃ի ու-
սին զմօվսէս յայտնապէս, բայց ըզ
մահն և զմեռեալն ոչ ոք իմացաւ.
ձևր վարդապետն ասէ բազում ան-
գամ լուեալէի ի յանդիմանել յօ-
րինաց ձերոց. քննեցէք զգիրս և
տեսէք զի մովսէս վ̃ս իմ իսկ գը-
րեաց դուք ոչ լուայք նր̃: Ասեն
քահանայքն անմիտ և կայիափա՛ բա-
րիոք ասէք. բայց բազում անգամ
ընթերցեալ է մեր զգիրս օրինաց,
և ոչ գիտեմք լուրեանց ասացին
կամ թէ այլոց և կամ վ̃ս ասորիկ:
Ասէ վարդապետն ձևր՝ էոր վ̃ս
իւր ասէ մարկարէն. և է զոր ինչ
լինելոցէ առ յապա՛: Ասեն քահա-
նայքն ՚ի յօրէնս մեր գրեալ է թէ
ենովք յերկինս վերացաւ՝ և զմահ
ոչ ընկալաւ և յիշատակ կա՛ յաւի-
տեան. նոյնպէս եղիա՛ մարմնով ՚ի
կառս հրեղէնս, և անուն սքանչե-
լեաց նց̃ պատմի մինչև ցայսօր.
ասեն քահանայքն ա̃մ տուննն իլ̃ի

'ի տ՟նէ եղև այս և է սքանչելի յաչս
մեր, զի տ՟մ զոր ինչ խօսեցաւ արր
Տ՟ր, և զոր կամի առնէ. և ո՞ գիտէ
զմիտս տ՟ն. և զխորհուրդս ն՟ր յա
ռաջ ո՞ ծանեաւ, և եղիցի անուն
տ՟ն օրհնեալ յաւիտեան, զի ահա
գիտութ՟ի իմացի տ՟մ տունն ի՟ղի
և տ՟մ ազգըն յակոբայ. զի գրեալ է
թէ անիծեալ է մարդ որ կախեալ
կա՛ 'ի փայտէ. զի այսպէս ուսու
ցանեն մեզ եթէ չածք որ զեր
կինս և զերկիր ոչ արարին կորի
ցեն, և պատուէր ունի տ՟մ ժողո
վուրդն ի՟ղի, 'ի քահանայից և 'ի
ղևտացոց. եթէ անիծեալ լիցի տ՟մ
մարդ որ երկրպագանիցէ արարա
ծոց: Մ.սէն տ՟մ ժողովուրդն եղի
ցի եղիցի. և յարուցեալ ամենե
ցուն ծունր կրկնեալ ասեն. օրհ
նեալ է Տ՟ր Մ.ծ ի՟ղի որ ետ հան
գիստ ժողովրդեանն ի՟ղի, ը՟ ա՟մ
զոր ինչ խօսեցաւ իսկզբանէ. և
օրհնելով զա՟ծ գնացին իւրաքանչ

Ձժդ՟ իւր

իւր 'ի տունս իւրեանց։ Իսկ անօ
րէնն պիղատոս, իբրև ետես զայս
ա̃մ զոր ինչ գործեցաւ յետ չարչա
րանացն խաչին, զնշանս և զսքան
չելիս զոր եղեն զարհուրեալ յոյժ
դողացաւ, և հիացումն եղեալ
զարմանայր, և զմտաւ ածեալ ա-
էր. երդուեալեմ 'ի գլուխ կայսեր
և 'ի զօրութի̃ չա̃ծոցն, որ մեծա
մեծ չարիս գործեցի և անիրաւ
դատաստան արարի, զայր անմեղ
'ի տարապարտուց. արդ երկնչիմ
յոյժ 'ի թագաւորէն, եթէ լուր
լիցի այդ 'ի յականջս կայսերն հռո
մէացոցն տիբերիա́ արքային. առա
քէ փաղփաղակի զդահիճս առ 'ի կո
րուսանել զիս. և զայս ասացեալ
իտան իւր ոչ եկեր և ոչ էարբ յաւ
ուրսն յայնմիկ. և մինչ դեռ մտա
խորհ լինէր եկն թանձրութի̃. քնո
իվ̃ր ն̃ր իտեսլեան գիշերո́. տեսա
նէր զինքն յանկարծակի ի մէջ ար
եան ծովու մեծի թաւալէր, և

որք անողորմք տանջէին զնա և կա
պանս շղթայիւք անլուծանելի.
և այն չափ ձայն իւ մեծաւ հառա
չեաց և սաստիկ գոչէր մինչև յա
պարանք տան ի հմէն շարժեալ. և
փարթուցեալ ի յահէ անտի սրտա
բեկեալ դողայր մինչև ցառաւօտն
և ի վաղիւն անդր իբրև. այգ եղև
կոչեաց զբազմութի քաղաքին,
քահանայս և զդպիրսն և զծերսն
ժողովրդեանն. և ասէ ցնս մեծ
բողաւանաւեօք. ով անմիտք և անօ
րէնք, որք իսրայելացիք, գիտէք
ամենեքեան զինչ արարիք, ձեռով
իշխանութե և չարախօսութե
և ածիք զարիւն արդարոյն ի վր իմ,
և անօտի պատճառանօք հաւանե
ցուցիք զիս առնել զկամս ձեր.
Ասեն միաբան ով դատաւոր լուր
մեզ՝ և մեք զճշմարիտն ասասցուք
քեզ. ոչ եթէ յաղագս բարեգոր
ծութե գնացից չար ինչ գործե
ցաք նմա, և ոչ իւիք նախանձու

ձժղ պատ

պատճառանաց նենգութեն չար
ինչ գործեցաք . նմա . այլ հակա
ռակութն և ան հնազանդութն
կամացն զոր առնէր . և զհայրենի
աւանդութն և յօրինաց մերոց
խափանիչէր , և ա̅մ անձն իշխա
նութբ առնէր ա̅ծաբար , և զինք
թագաւոր ի̅լ ի ասէր . և հակառակ
կայսերն . և ամենեցուն հայհոյի
չէր և յանդիմանիչ օրինաց . և վ̅ս
այնորիկ երկնչէաք ինքնակալ կայ
սերէն , դուցցէ լուիցէ զբանս
այս եթէ այլոք թագաւորեաց 'ի վե
րայ տանն ի̅լ ի . Ասէ պիղատոս
բարիոք ասէք բայց երկնչիմ յոյժ
'ի թագաւորէն եթէ իմասցի վա̅ս
ա̅մ զոր ինչ եղև , և ածիցէ 'ի վ̅ե
իմ երկիւղ մահու զի ահա 'ի տես
լեան գիշերոյս բազում նեղութի
և չարչարանք կրեցի վ̅ս ն̅ր զոր ոչ
կարեմ պատմել : Ասեն միաբան
ով դատաւոր մի երկնչիր յայդ բա
նէդ զոր ինչ եղև . զի բազում ան

ձժէ գա

դամբանեալ ՚ի մասցաք վ̃ն̃ր, և
սուտ համբաւ եղ ինմանէ ընդ
ա̃մ երկիր. ասել ոմանք թէ յար
եաւ ՚ի մեռելոց և ոչոք ծանեաւ
թէ ճշմարիտ է. բայց դու միայն
լուռ լեր և այդմ բանի, մեք
տացուք պատասխանի։ եթէ խնդիր
լիցի արքունուստ։ Ասէ պիղատոս
դուք գիտէք ամենեքեանդ եր
թայք իւրաքանչ իւր ՚ի տունս
ձեր. և ՚ի խաղխուն ընդ առաւօտն
խորհուրդ արարեալ ն̃ց մեկուսի
կոչեաց պղ̃տս զմեծամեծս և զիշ
խանս իւր, արս սպասաւորս որք
էին մերձակայ առ դրանն արքու
նի. և ասէ ցմիմեանս բան զերև
ելի ընդ ա̃մ երկիր ոչ կարեմք թա
քուցանել զայս՝ և հասցէ ՚ի լսելիս
կայսերն, և ամենեքեանս ՚ի կոր
ուստ և ՚ի մահ մատնիմք, եկայք
արասցուք մատնէ գիրս, զա̃մ զոր
ինչ եղև ի ծննդենէ մինչև ՚ի չար
չարանս խաչին. և զոր ինչ նեղու

Ձժը̃ Թիս

թիս և հալածանս անցուցին ընդ
ա̃մ ազգն հրէից, զոր լուաք իսկ
աչօք մերովք. և նշ̃ լուեալ հրա
մանաց դատաւորին կոչեցին իւքա
ղաքէն արս երիս սպասաւորս. ըզ
յովսէփ, զյեսու, և զասոն. որք
էին հաստ ա̃մ գրոց օրինաց և մար
գարէից. և քննեալ պիղատոսի զա
մենայն կարգաւ և՚ի մացաւ մի
ըստ միոջէ. և ապա հրամայեաց կար
գալ գրել թուխտ առ կայսրն և
ունէր օրինակ զայս։ Պիղատո
սէ դատաւորէ՚ի յարևելից իշխա
նութե̃, և յերուսաղէմէ պետու
թե̃ առ ինքնակալ կայսերն տիբե
րիա արքայ հռոմայեցոց խնդալ.
գիտութի̃ լիցի քոյին ինքնակալ
մեծութե̃դ, զոր ինչ գործեցաւ
աշխարհիս մերում այժմուս ժա
մանակիս՝ մեծամեծ սքանչելիս ա-
հեղ սոսկալի և զարմանալի, որ ե-
ղև յաւուրս քոյոյ տ̃րութե̃.
Այր մի յայտնեցաւ աշխարհիս
ձժթ դա

դալիլիացւոց ազգէն հրէից, ի քա
ղաքէն նազարէթէ և՚ի ցեղէն յու-
դայի. անուն նո՟ր յ՟մ կոչեցեալ. և
ա՟մ օրէնք և պատուիրանք նո՟ր վկա
յեն զնմանէ, լինել և գող որդի
ա՟յ ծնեալ 'ի բեթղեհէմ քաղաքի
դաւթի՝ յաւուրս հերովդիայ ար
քայի հրէաստանի. զոր մոգք յարև-
ելից եկին և ասեն ուրէ արքայն
հրէից ործնաւ. զի մեք տեսաք զաս
տղն նո՟ր արևելս և եկայք երկիրպա
գանել նմա. իբրև լուաւ արքայն
հերովդէս խռովեցաւ և ա՟մ յեր
ուսաղէմ ընդ նմա. և ժողովեալ
զքահանայս և զդպիրս և ասէ ցն՟ս
ուր ծնանիցէ ք՟ս. և նոքա ասեն
'ի բեթղեհէմ հրէաստանի. և զա՟մ 'ի
մայցեալ և կոտորեալ զմանկունսն
և յետ նո՟ր երեսուն ամաց եկն և
մկրտեցաւ. յետ այնորիկ սկսաւ
առնել զնշանս և զսքանչելիս, զոր
մեք լուաք 'ի բազմաց և ծանեաք
զնմանէ, թէ բանիւ և զօրութե
ծ՟ի և

և խօսիւք միայն առնէր․ զմեռեալս
յարուցանէր․ զկաղս գնացնէր․
զբորոտս սրբէր․ զդևսն հալածէր
զկուրսն լուսաւորէր․ և զա̃մ զոր
ինչ առնէր բանիւ միայն առնէր,
որ չածքն մեր ոչ կարեն առնել
այսպիսի մեծամեծ նշանս․ և ինքն
այսպէս շրջէր աշխարհիս մերում
իբրև զմի ՚ի մարդկանէ լինելով․
ոչ տուն և ոչ տեղի․ ոչ քաղաք բնա
կութե̃․ ոչ ստացուած և ոչ մե
ծութի̃․ ոչ պէտք մարդկան կար
եաց․ այլ ձրի բժշկէր զամենեսեան
և վերստին նորոգէր՝ ՚ի մահուանէ
կենդանութի̃ փոխէր, և ոչ իբրև
զբժշկի և ոչ լուիք հնարիւք առող
ջացուցանէր․ և այլ ընդ առաւել
բանիւ միայն կատարէր զոր
ինչ և կամէր, և ոչ ինչ ՚ի ծա
ծուկ առնէր՝ այլ յայտնի
ամենեցուն տեսողացն․ մինչև բազ
մաց իսկ ասել զնմանէ եթե ար
դար և որդի այ̃ է դա․ և ես լուա

Ճի̃ն և

և ծանեաւ զնմանէ թէ արդար և
ճշմարիտ էր ամ գործքն զոր նա
առնէր. իսկ անօրէն և ամպարիշտ
ազգն հրէից տեսեալ զայն չափ
բարերարութի և զպարգև ողոր
մութն, մախացեալ ը նա քահա
նայապետքն և դպիրքն և ծերք ժո
ղովրդեանն. գուգուեալ յարու
ցին զամբոխն իվր նր, և ազգի
ազգի սուտ վկայս կացուցանէին
ասելով զնմանէ թէ, հայհոյիչէ
օրինաց և հակառակ կայսերն. և
զանձն իւր որդի այ առնէ. և այս
պէս նենգութբ եկեալ մատնե
ցին զնա ՚ի ձեռս իմ. և եդին իվր
նր վնաս մահու եթէ, կախարդէ
և խաբեբայ և մոլորեցուցիչ է, և
ես յառաջ ոչ իմացայ և ոչ ծանեայ
զնա եթէ ո՞ իցէ, մինչև յետոյ ըս
տուգապէս ասացին ինձ թէ յօ
րէնս նր գրեալ է թէ ի̇ ծ գո՛ յեր
կինս որ ըստեղծիչէ ամ արարա
ծոց. զմեր պաշտօնս առ ոչ ինչ հա

ձիբ մա

մարմին. այլ ասեն թէ Լ.Ճ ամա
քէ զքան իւր յերկիր եւ մարմնանամ
'ի մէջ կուսէն, եւ իբրեւ զմարդ 'ի
վերայ երկրի շրջի. եւ զոր նոցին ազ
գերն վկայեցին զայնոսիկ. զոր տե
սան աչօք իւրեանք որ իմում իշխա
նութեան եղեւ. եւ բազում հարցա
քննութեան արարի ընդ նմա, եւ լուա
բան իմաստութեան 'ի բերանոյ նո
նա եւ ազգն հրէից հակառակէին
ընդ նմա, եւ նա յօրինաց եւ մար
գարէից իւրեանց յանդիմանէր
զնոսա, եւ ոչ կարէին ինչ. տալ նը
մա պատասխանի. եւ զայս ամ զոր
լուա եւ տեսի ոչ ինչ պատճառ մա
հու գտի ինմա. այլ ասէին թէ
զշաբաթս ոչ պահէ եւ հակառակ
օրինացէր եւ որ ինչ բժշկութի առ
նէր յաւուր շաբթու գործէր, զոր
ազգն հրէից զայն պատուեն ըստ
օրինի աւանդութե իւրեանց.
Եւ յաղագս այնու պատճառանաց
թշնամի եւ հակառակ կարծէին ըզ
Ձիգ նմ

նա՛ մինչև ա՟մ բազմութ՟ի քաղա
քին յորեան իվ՟ր ն՟ր , գլխաւորք
և պատուաւորք քաղաքի , որքեն
այսաքին փիլիպպէ . և երկու քահա
նայապետքն աննա՛ և կայիափա՛ . յա
ռաջ մատուցեալ կալան զնա՛ 'ի դի
շերի . և կապանօք տարեալ պահէ
ին զնա՛ մինչև իվաղիւն . և այս՛
բազմութ՟ի քաղաքին ժողովեալ 'ի
վ՟ր ն՟ր եկեալ մատնեցին զնա՛ ինձ,
բազում և ազգի ազգի պատճառա
նոք հաւանեցուցին զիս . և ետու
մատնել զնա՛ 'ի ձեռս ն՟ց . և նոքա՛
կալեալ զնա՛ չարչարեցին ազգի
ազգի հարուածովք . և գրեալ
զ՟ամ միըստ միոջէ զորինչ արարին
և զոր ինչ եղեն սքանչելիք 'ի ժամ
խաչելութեն . և ասաց զայս ա՟մ
սակաւ մի ծանուցի առաջի տ՟րու
թեդ . զի մի ոք այլ և այլ սնոտի բա
նիւք ծանուցանէ զքո քաջութ՟եդ
զասացեալսն 'ի մէջ իմեան վկայու
թ՟ե բանիդ հաստատուն լուիցեն

Ձ՟իդ հան

Հանդերձ տրամբ աղխպաւ եւ ազ-
ղխպաւ ողջ լեր:

Եւ երբեւ եհաս հրովարտակս առ
արքայն տիբերիս 'ի հռոմ քեղաք
եւ ընթերցեալ զթուղթն կայսրն,
եւ ամ բազմութի քաղաքին հրա
ցուն եղեալ զարմանային, եւ ա-
սէին նախարարքն եւ մեծամեծք
թգորին. ով արքայ երդուեալեմք
'ի գլուխ ինքնակալ մեծութե քո
որ մեծամեծ չարիս գործեաց դա
տաւորն պիղատոս, որ զայնպիսի
այր արդար մատնեաց 'ի սպանումն
եւ ամ հարուածք եւ փորձութի
եկն լի աշխարհիս քում, վս ան
իրաւ գործո դատաւորին, եղե
որ 'ի ձեռն կաշառօք արհամար
հեաց զպատիւ տրութե քո, եւ հա
կառակութի գործից Է ամ հրա
մանաց քոց: Երբեւ լուաւ զայս
արքայն հռոմա լի եղեւ տրտմութբ,
եւ հրամայեաց կազմել գունտս հե
ծելոց՝ մեծաւ սպառնալեօք, զի

ձին եր

երթիցեն ՚ի քաղաքն յերուսաղէմ
վաղվաղակի ըստուգել զճշմարիտն
և եկեալ դատաւորն հանդերձ
զօրօքն իւրովք յերուսաղեմ։
Եւ ի վաղիւն նստեալ յատենի
հրապարակաւ և հրամայեաց կո
չել զբազմութի̄ քաղաքին , ՚ի փո
քուէ մինչև ցմեծամեծսն , և
զպիղատոս հրամայեաց կոչել առա
ջի իւր։ Ասէ դատաւորն , ով պի
ղատոս ասա ինձ զինչ պատճառէր
և պատշաճ թխոյն որ գրեալէիր
առ արքայն ։ ով բանադատեաց
զքեզ առնել զայսպիսի ինչ անի
րաւութե̄ դատաստան առանց հր
ամանաց կայսերն։ Ասէ պիղա
տոս ոչ եթէ յանձնէ գործեցի
զայդ ։ այլ բռնութե̄ և անիրաւու
թե̄ եղև այս և ոչ ՚ի կամաց իմոց։
Ասէ դատաւորն ով եղև պատճառ
դորայ և կամ ով եղև։ Ասէ պիղա
տոս , ես յառաջ լուայ և ծանեայ
՚ի բազմաց որ արդար և անմեղէր

Ճրզ̄ այ

այրն այն. բայց իղուր խռովեցու-
ցին զիս ժողովուրդս այս։ Ասէ
դատաւորն եթէ այդ այդպէսիցէ
զոր ասես, ընդէր դատապարտե-
ցեր զայնպիսի այր արդար՝ որ ՚ի
բազմաց իմացար վկայեալ, եւ ծան-
եար որ աշխարհի մերում շինու-
թի էր, որ բազում պարգեւս եւ
կեանս շնորհէր մարդկան։ Ասէ
պիղատոս ես յանձնէ ոչ արարի
զայս. այլ հարց ա͞մ ժողովրդեանս
աստ թէ մ͞ ՚ի նոցանէ յառաջ պատ-
ճառ եղեւ կորստեան առն այնմիկ
ի վ͞ր անձանց եւ որդւոց իւրեանց։
Ասէ դատաւորն ասացէք ինձ զճ͞շ
մարիտն ով գործեաց յառաջ զվը-
նասդ զայդ. իբրեւ ամենեքեան
լուռ եղեն։ Ասէ դատաւորն
երդուեալեմ ի զօրութ͞ի չա͞ծոցն
եւ ՚ի գլուխ կայսերն, թէ ոչ յայտ-
նի ցուցանէք ինձ զարսն զայսոսիկ
ածից ՚ի վ͞ր ձեր չարիս եւ հարուա-
ծըս մեծամեծս, եւ զամենեսեանդ
ձ͞իէ ՚իգե

՚ի գերութի̅ եւ ի ծառայութի̅ վա
րիցեմ, եւ առ հասարակ ջնջեցից
զբնակութի̅ս ձեր։ Ասէ պղծո̅
ով դատաւոր ասացից քեզ զճշմա
րիտն․ բազում անգամ քննեցի
զայրն եւ ոչ գտի ՚ի նմա՛ վնաս մա
հու․ աղաչեցի զքո̅ բազմութի̅
ժողովոյն եւ ասացի․ ոչ է այրն այն
արժանի մահու խրատեցից զնա՛
եւ արձակեցից․ եւ ոչ կարացի ողո
քական բանիւք հաւանեցուցա
նել զդոքա՛․ արդ ահա՛ առաջի կամ
եւ քո̅ ժողովրդեանս․ Թէ վ̅ս իմ
ինչ պատճառ գտցես զանձնէ իմ
մէ, հրամայեա՛ ժողովրդեանդ
այդմիկ քարկոծ առնել զիս։
Ասէ դատաւորն բազմութե̅ ժո
ղովոյն, ընդէր ոչ տաք պատաս
խանի․ իսկ քո̅ բազմութի̅ քաղա
քին աղաղակ բարձին եւ ասեն․ ով
դատաւոր գիտութի̅ լիցի քեզ եւ
ամենեցուն որ ընդ քեզ իցեն․
աստ ՚ի յարքունուստ մեզ այսպէս

գլխեմք ամենեքեանս մինչև
ցայսօր ոչ մի իւք ինչիցէ լեալ պա
կասութի, և արքունուստ հարկս
տալ կայսերն Թագաւորական պա
լատին. և ոչ մի ինչ վնաս գոր
ծեալէ վն մեր ընդ դէմ արքու
նուստ, զնմ իրաւունս և զհար
կապահանջուն ան Թերի հատու
ցաք, և յաղագս այնորիկ ճնաղան
դիմք մարմնաւոր Տրանց. իբրև
ծառայ երկուցեալ ՚ի տնէ մերմէ,
մեք զաւանդ և զգործ հաւատ
Քի պաշտութեն մերում ոչ ՚ի ծա
ծուկ, այլ յայանի առնել մեզ
առաջաց ահի և երկիւղի. և զայս
մեք հաստատուն և կարի քաջ դի
տեմք որ ընթեռնումք, ի յօրինաց
և մարգարէից վկայեալ զոր յա
ռաջ ծանուցին մեզ հարքն մեր,
և որդիք որդոց նց. Թէ գալոցէ
բանն Քի ի յերկնից և մարմնանա
՚ի մբ կուսէն և լինի իբրև զմարդ
գոլով իմն երկրի ե մարդկան շր

ջեացի․ և զայս ամ իր ինչ իկար
գինէ գրեալ՝ ունիմք հաստատուն
և ընթերցեալեմք․ բայց զժամա
նակն զոր ծանուցին մեզ մարգա
րէքն և իմացաք, որվեց գտրուննն
գալոցէ քոն իգլուխ ամին․ և ըզ
պաճառն ոչ իմացաք զժամս և զօ
րըն որում լինելոցէր․ այլ կամք
և մնամք զոր ինչ մարգարէքն ասա
ցին, որ կատարելոցէ․ գլխեան
փրկչին մերոյ որ յառնլոցէ ապա՛
զոմ՛ ոչ գիտեմք ուստի իցէ զհայրն
և զմայրն նր գիտեմք իմիջի մերում
յայտնեցաւ, 'ի ծածուկ և ոչևս
երևեալ ումեք ժամանակաւս բա
զում, մինչև երեսնամեայ եկն
իմկրտութի, և ապա՛ տեսաք զնա՛
յանկարծակի աղքատ, և ծածուկ
և գծուծ կերպարանօք, և երևե
ցաւ աշխարհիս մերում երկոտա
սան այր, 'ի գալիլեացիք ընտրեաց
զիւր աշակերտսն, և նոքօք զամե
նեսեան հնազանդեցոյց պէսպէս
և ազգի ազգի նշանօք և տեսլեամբ

զի մաքէր եւկճորդ, եւ խաբեբայու
թէ պարտէր զփոս անկարոց եւ ան
զգայից, եւ յափշութե̃ յիմարե
ցուցանէր զմարդիկ ողորդական բա
նիւք, եւ քաղցր խօսիւք հաւանե
ցուցանէր զնո̃ մոլեգնութե̃. եւ ոչ
եթէ չարբէք գործնզոր առնէր յաչս
մրդ̃կն այլ հեռւէր եւ թշնամի ազգիս
մերում, եւ զոր ինչ գործ կատա
րէր յաւուր շաբաթու առնէր. եւ
ամենեցուն հայհոյիչէր եւյանդիմա
նիչ մինչեւ ոչ կարացաք համբերել
զբազմութի ժողովրդն միաբանեալ
'ի վ̃ր. նր̃ մատնեցաք զնա 'ի ձեռս
դատաւորին այդմիկ եւ դորա մեղք
ինչ ոչ գոյր զոր ինչ երդմամբ ա-
սացաք դմա, սիրով հաճեցուցաք
զկամս դորայ, եւ զոր ինչ հրամայ
եաց զայն արարաք. ոչ եթէ յանձ
նէ ինչ գործեցիք զայդ այլ ար
քունական հրամանաց. Իսկ դա
տաւորն յուստոս բարկացեալ 'ի վ̃ր
պիղատոսի եւ ասէ, արքունուստ

Ձլ̃ս եր

երթիցես առ կայսրն տիբերիա։
Եւ հրամայեաց դատաւորն ար
կանել 'ի բանտ, զմեծամեծս եւ զիշ
խանս եւ զգլխաւորս քաղաքին. ըզ
քահանայս եւ զդպիրս եւ զծերս ժո
ղովրդեանն, եւ չարչարել զնս ազ
գի ազգի տանջանօք. եւ գերծեալ
զմօրուս եւ զգլխոյ հերս նց, եւ առ
եալ զամ մեծութի գանձոց նց,
եւ զանօթ տաճարին սրբութե, եւ
զդահ ըսպասու եկեղեցոյն առնուլ
յաւարի, եւ զպիղատոս կապել եր
կաթի կապանօք, տարեալ անուր
'ի պարանոց նր, կապեալ կրկին
շղթայիւք յղել 'ի հռոմ. Եւ նաւոր
դացն արար զհրամանս դատաւո
րին, եւ նաւ արկեալ տանէին 'ի հը
ռոմ։ Եւ խմբուն գիշերի զմտաւ
ածեալ պիղատոս, երկուցեալ 'ի
յարքայէն տիեզերաց, թէ ոչ կո
րուսցէ զիս. յարուցեալ դաշտ 'ի
գիշերի ընկեց զինքն 'ի ծով. Եւ նա
ւավարիցն իմացեալ բուռն հարին

 զկա

զկապանացն շղթայից, զհետ մըտ
եալ 'ի խորութի ծովու. և կապեալ
կապանօք հանին զնա 'ի վեր. և նա
ւավարացն զգուշութբ պահեալ
հասուցին զնա 'ի հռոմ։ Իբրու մըտ
եալ արքային տիեզերին, նստու-
յաթոռ կալոց 'ի տաճարն հանդերձ
ամ մեծամեծաց իւրովք. և կամե
ին զոհս մատուցանել չածոց իւր
եանց աստղեպաւ և ադղիպաւ.
Իսկ միոյն 'ի զինուորացն յառաջ
կացեալ, զամ զոր ինչ լուաւ և ե
տես յերուսաղէմ զնշանս և զսքան
չելիս զոր գործեցաւ յետ չարչա
րանացն, խաչին քի, զյարութն
և զհամբարձումն, և այլ զոր ինչ
սոյին նման զոր լուան և տեսին,
զամ կարգաւ պատմեաց արքային
տիեզերին. և յոր ժամ լուաւ կայ
սրն զյարութին քի յոյժ ուրախ
եղև, և հրամայեաց ածել զպիղա
տոս առաջի իւր. իբրև եկն առէ
ցնա արքայն, ով ամենաչար թշր

ձեր ւա

սատակեան այսպէս կարգեցի զքեզ ՚ի վերայ աշխարհի իմում, առնել այդպիսի անիրաւ դատաստան. և զայնպիսի այր արդարև մեծ հանձդ և պիտանի ամենեցուն, ետուր ՚ի մահ և սպանմանն անօրէն ժողովրդեան: Ասէ պիղատոս, ով արքայ ոչէ այդպէս զոր լուեալ էք. եթէ յանձնէ իմմէ արարի զայդ: Ասէ կայսրն և ոչ խոկ դու քեզէն յառաջ ՚ի ձեռըն վկայութեան թղթին ծանուցեր ինձ հաստատուն զոր գրեալ էիր: Ասէ պիղատոս այո ՚ի ձեռն թղթին ծանուցի հաստատուն որ ոչ գոյ ՚ի նմա ստութի. քանզի երկեայ ՚ի բամբասանաց եթէ այլ ոք ստուգ եկեալ ասասցէ քեզ ինչ չար վասն իմ զայն ոչ գիտեմ. Ասէ կայսրն ոչ եմ լուեալ ումեքէ բան ինչ բայց միայն ՚ի ձեռան թղթին զոր գրեցեր սուխա. նորին բանիւ պատուհասեալես զոր ինչ լուայ ՚ի քէն. Ասէ պիղատոս ով արքայ ահա առաջի

քո կամք , եւ ահա ած բազմութի
ժողովըյս որքեր 'ի պաշտօն չածոց
որ ինչ չար գիտէմ . զանձնէ իմ մե
եթէ արարի վնաս մահու . Լաւէ
արքայն եւ այլ ինչ պարտ քեզ առ-
նել չար , որ զայնպիսի այրն որ
բանիւ իւրով կենդանութի շնոր-
հէր ած մարդկան , եւ երկրին մե-
րում շինութի էր , եւ խաղաղութի
եւքոյին կամօքդ արարեր զաշխարհն
իմ աւերակ . Լաւէ պիղատոս ով
արքայ գիտութի լեցի քոյին 'ի
մաստութենդ , որ ոչ ինձնէ ինչ
արարի զայդ . այլ նախարարք եւ բազ
մութի քաղաքին յարեան 'ի վն իմ
եւ կամէին սպանանել զիս . եւ ես եր
կեայ 'ի նոցանէ . եւ նոքայ ձեռնարկ
եալ կալան զնա 'ի դիւշերի , եւ ես
ոչ գիտէի մինչեւ 'ի վաղիւն , եւ նո
քայ դատապարտեցին զնա 'ի մահ ,
եւ ես անպարտնեմ յարենէ արդա
րոյն յայնմիկ . Լաւէ արքայն եւ որ
արդեօք էին նոքա որ հակառակէ

Ձեր ին

ին քեզ, կամ խմում թագաւորու-
թե՟ս. Ուր է պիղատոս որ մեծա-
մեծք և գլխաւորք քաղաքին, նո-
քա եղեն առաջնորդք և ա՟մ ժողո-
վրդեանն. Ուր է կայորն ավէին
նոքա որ ոչ կան հազանդ կամաց
քոց, և զքեզ բռնադատեալ դան
հարեալ չարչարեցին. Ուր է պի-
ղատոս ոչ յայտնի ձեռնարկեալ
յիս արարին զայդ՝ հակառակութ՟
և չարախօսիւք վկայ կացուցին,
առէին զնմանէ եթէ հակառակէ
կայսերն, մեծութ՟ և իշխանու-
թ՟՝ և զանձն հաւասար ա՟յ առնէ
և յայտնի հաւանեցուցին զիս առ-
նել զկամս իւրեանց. Ուր է ար-
քայն և որ իւիք հակառակ լինէր
կայսերն մեծութե՟ և իշխանութե՟,
եթէ զօրօք բազմօք այտիւ ստու-
թ՟ հաւանեցուցին զքեզ առնել
զինչ որ կամեցան. Ուր է պիղա-
տոս երկեան ինքնակալ տէրութ՟
քումէ և արքունական հրամնացդ

Ձլ առ

առնել զոր ևինչ ասացին ինձ ։
Ասէ արքայն ովոքէին այնոքիք որ
յառաջ խորհրդակիցքէին ևկամա
րարք զոր արարին ։ Ասէ պիղատոս
հերովդէս ․ սիմոն ․ դովդայել ․
ղևի ․ նեփթաղ ․ դադ ․ աղէքսանդր
յարոս ․ ևայլ քահանայքն անձամ
ևկայիափա ․ ևայլ խառնիճաղանճ
բազմութիւն ժողովոյն ։ Ասէ ար
քայն ևզքեզ կարգեցի իշխան և
դատաւոր իվերայ երկրին այնորիկ, առ
նել քեզ զամ հրամայեալսն զոր
լուար յինէն ։ Ասէ պիղատոս բարիոք
ասես արքայ ․ բայց բազում չարիս
վկայեցին զնմանէ ․ ևզոր ասէին
ոչէր նման միմեանց չարախօսու
թիւն ևզստոյգն ոչ գիտէի արդեօք
Ասէ արքայն յորժամ ասէին թէ
զնա կարգանոք իբրանտ արկանել,
պարտէր զնա պահել զգուշութ
մինչև գտեալ էիր իվերայ նոր վճիռ
մահու, ևապա Ը օրինի դատաւ
որաց դատել զնա ․ և եթէ ոչէր

 ար

արժանի մահու, պարտէր քեզ ըն̅
նմա մեռանիլ։ Ասէ պիղատոս
ով արքայ ոչ իմացայ յառաջ զնեն
գութ̅ի աղբերն այնմիկ, մինչև
լուայ և տեսի զգործս զոր արարին
և ապա՛յ յետո՛ ծանեայ։ Ասէ ար
քայն ո՛ գիտէ, որ իշխեան կշռոյ
անիրաւ դատաստան արարեր, ըստ
մարդա՛հաճութե̅ ընչից ակնառու
թե̅։ Ասէ պիղատոս ոչ այսպէս
արքայ, թէ պէտ և բազում ան
գամ վկայք կացուցին վ̅ս նր̅ խօ
սել զնմանէ վ̅ս չարութե̅, և ես
ոչ լուայ նց̅. իսկ յորժամ ասացին
թէ աշակերտն իւր մատնեաց զնա
ի ձեռըս նց̅. և յորժամ լուայ ՚ի քե
րանոյ նց̅ ասացին թէ ճշմարիտեն
բանքն։ Ասէ արքայն ուրէ աշա
կերտն այն որ մատնեացն զնա։
Ասէ պիղ̅տս ես ոչ գիտեմ բայց
միայն լուայ ՚ի նոցանէ և ծանուցին
ինձ թէ յետ մատնութե̅ն զղջա
ցաւ, և ելաց դառնապէս և արծա

Ճըր̅ Թըն

թըն զոր ետուն նմա ընկեց 'ի տա
ճարէն, առ քահանայս և ինքն հո
քաւ խեղդեցաւ։ Ասէ արքայն
բարի ոջ կէր արարեալ դատաւոր
ութին եթէ ընդ նմա խեղդեալէ
իր և չորամահ սատակեալ դժեղ·
քան ստտ 'ի ձեռաց իմոց չարաչար
կորընչէլ։ Ասէ զինուորս ով ար
քայ կամք քո լիցի, բայց գիտեմ
որ ոչ կամիք և դատաստանաւ տրա
ըի զայս։ Ասէ արքայն ով թշուա
ռական եթէ երկեար 'ի ժողովոյն
անտի բարիոքէլը արտեր յորժամ
մատնեցին զնա 'ի ձեռս քո և ոչ գը
տար ինմա անիրաւութի պարտէր
քեզ առնել ըստ հաճութե սրտից
նց, և առ ժամայն արկեալ 'ի բանտ
եթէ գտեալ էիր 'ի վր նր վնաս
արժանի մահու ապա եթէ ոչ խա
բէութե 'ի ձեռն արկեալէր յառա
ջի գլխաւոր քաղաքին, որով և ըս
պանմամբ հաւանեցուցեալէիր ըղ
ժողովրդեան բազմութին, և ոչ
ձըթ ինչ

ինչ հակառակ կացուցանէին հրա
մանաց քոց. իսկ յորժամ տեսին
զթուլութի մտացքոց և զջեկու
մըն սրտի քո առ ժամայն գանձիւ
հաւանեցուցին զքեզ և դու զկա
մըս հաճութե նց կատարեցեր.
Լսէ պղղատոս ով արքայ աղաչեմ
զքեզ լուր ինձ. յոր ժամ մատնե
ցին զնա 'ի ձեռս իմ և բերեալ կա
ցուցին առաջի իմ, և ես առ ժա
մայն հիացումն եղեալ զարհուրե
ցայ և բազում հայհոյութի. և չա
րախօսէին զնմանէ. և բան անօրէ
նութե եդին իվր նր. և նա լուռ
կայր և ոչ տայր պատասխանի.
Լսէ արքայն ով անմիտ դատաւոր
ասա ինձ եթէ հանդերձեալէր
ինքն կամաւ մեռանիլ այն որ իշ
խանութի ունէր առնել զամ զոր
ինչ ասէր լինել, յմ քմ և որդի այ
Թագաւոր հրէից. և յորժամ կայ
սրն յիշեաց զանուննն յի. առ ժա
մայն բազմութի չածոցն և պատ

ձի կեր

կեր կուսոյն անկեալ յերկիր կոր
ծանեցաւ ա͞մ պաշտամունք ն͞ց.
և թագաւորն յարեաւ աթոռոյն
իւրմէ և ել արտաքս. և հրամայեաց
որ զպիղատոս պահել զգուշութ͞բ
մինչև 'ի վաղիւն. և ընդ այգոյն
ընդ առաւօտն նստեալ թագաւո
րըն աթոռ ատեան հանդերձ մե
ծամեծօք իւրովք, և հրամայեաց
մեծաւ սպառնալեօք ածել ըզպի
ղատոս առաջի իւր և 'իբրև ե-
կըն ասէ ցնա արքայն ով թշուա
ռական ասա՛ ինձ ո՞ իցէ խաչեալն
յս͞ , որ միանգամ յիշելով զա
նուն ն͞ր կորեան ա͞մ պաշտամունք
մեր. Ասէ պիղատոս ով արքայ և
ոչ յառաջ իսկ ասացի քեզ, և այ
ժըմ դարձեալ ասեմ թէ զոր ինչ
գրեցի և ծանուցի քոյ տ͞րութե͞դ
ա͞մ ճշմարիտ է. Ասէ արքայն ա-
սա՛ ինձ ուստի էր նա՛ յերկնիցէր
թէ 'ի մարդկանէ. Ասէ պիղատոս
գիտեմ որ երկրէ երևեցաւ և
Ձ͞իւ ըն

ընդ մարդկան շրջեցաւ, և յայտ
նի երևեր տեսողացն. կէսքն ասէ
ին բարեխօսքէ. և այլք ասէին ոչ այլ
մոլորեցուցիչէ. և ինքն ասէր թէ
որդի ա͠յ եմ և յերկնից իջի.

Ասէ արքայն եթէ այտ այդ պէ
սիցէ թագաւոր ոմն էր նա՛ որ իշ
խանութ͠ե գործէր զա͠մ. և դու
հակառակ իմոյ թագաւորութեա
արարեր զայդ, և զաշխարհն իմ
աւերակ ածեր։ Ասէ պիղատոս
երդնում չա͠ծովք ՚ի գլուխ ինք
նակալ կայսերդ, որ ոչ ՚ի թշնա
մութ͠ե և ոչ ՚ի հակառակութ͠ե
գործեցի զայդ, և ոչ վ͠ս ակնա
ռութ͠ե և կաշառաց զորքաշու͠եդ
հրամայէ։ Ասէ արքայն ամենա
չար տեսանես, որ վ͠ս քո ամբարշ
տութ͠եդ և անիրաւ դատաստա
նիդ զոր արարեր, յայտնի եղև
անօրէնութիւնքդ որ զչա͠ծքն
մեր կորուսեր պարտէ քեզ ընդ
նա͠ կորնչիլ։ Յայն ժամ լցեալ

Ձ͠խթ բար

բարկութե՟ և սրտմտութե՟, հրա
մայեաց սպասաւորացն տանջել
զնայ և տանիլ ի բաց. մինչև
խորհեսցի թէ որով մահուամբ
մեռցի և կորուսցէ զնայ. և
ապա հրամայեաց հրովարտակս
առնել առ աբգար հայոց արքայն
'ի քաղաքին յեդեսիա որևունէր
օրինակ թխտին զայս. Տիբերի՛
արքայից արքայէ 'ի յօգոստոսա
կան կայսերէ հռոմայեցոց տէրու
թե՟ առ սիրեցեալ եղբայրդ իմ,
արքայ հայոց մեծաց Աբգար յար
ևելեան Իշխանիդ 'ի տր խնդալ.
Գիտութի լեցի ինքնակալ տէրու
թեդ. զառաւել սէր եղբայրու
թե քո առ միմեանս զմիաբանութի
Ա.յրմիէր որում անունն յս կո
չեցեալ որ յայտնեցաւ աշխարհին
գալիլեացոց, 'ի քաղաքին նազա
րէթի և զարդացեալ ը՟ մարդկան
հասակի. զոր ոմանք վկայեալ ա
սէին յերկնից իջեալ որդի այ էր
Ձիօք և

եալ սուրբն յերկնից իջեալ որդի
Այ էր և Թգւոր հրեից. Նա
խանձեալ ետուն զնա ի ձեռն պոն
տացւոյ պիղատոսի, որ իբրև զմոք
և մահապարտ խաչեցին զնա. և յու
աջ իբաղմաց եթէ յարեաւ ՚ի մե
ռելոց, որ և իմ ըստուգեալ քննե
եցի և իմացայ որ ճշմարիտ էր ամ.
որ պղծոս անիրաւութբ դատեաց
զնա այժմ կապեալ ունիմ զնա ՚ի
կապանս երկաթի, և եդեալ իբան
տի և հրամայեմ չար մահուամբ
սատակել զնա: Արդ աղաչեմ
զքոյին քաջութիւն զի երթիցես
իքաղաքն յերուսաղէմ, անօրէն
և զամբարիշտ ազգն հրեից անո
ղորմ և դառն նեղութբ չարչա
րեսցես զնս, և գերեսցես զամ
և առցես զվրէժս արեանն յի ՚ի
նոցանէ. և գերեսցես զկանայս
և զմանկունս նց. և հերձիկ արաս
ցես զնս, զյարկ շինուածոց նց
և ցրուեսցես զնս բարկութբ քով

Թ. Ձիւղ և

եւ կորուսցես զնոսա։ Եւ զհրաման
եալն ի մէջ արասցես փութով
առանց յապաղելոյ եւ յամելոյ ողջէր։
Իսկ յորժամ վաղվաղակի հրովար
տակն եհաս առ արքայն աբկար
հայոց։ եւ ել զօրօք իւրովք հաս
եալ յերուսաղէմ, եւ էառ աւար
աշխարհն մեծ առ հասարակ, եւ
ջնջեաց զամենայն բնակիչս երկրի եւ ցր
ուեաց զնոսա ընդ ամենայն գաւառս,
եւ մատնեաց սուր եւ ՛ի գերութիւն
զկանայս եւ զմանկունս նոցա։ եւ այն
պէս կոխան եղեալ ցրուեցան ընդ
ամենայն տեղիս որ եկան մինչեւ
ցայսօր։ եւ զոր ընկալեալ վճիռն
դատապարտութեն արդար դատա
ւորէն այ։ որ եւ կայ եւ պահի կո
րուստ նոցա յաւուրն վերջնում,
եւ յետ սակաւ ինչ անցանելոյ ժա
մանակի, գնացեալ վեսպիանոս
արքայն։ Քղ բիւր արամբք եւ ըղ
հիմն ՛ի վեր արարեալ զյարկ եւ ըղ
բնակութի շինուածոցն քակեաց

 Ճխճ եւ

և ցրուեաց զնս որկան մինչև ցայ
սօր, որոց և ոչ յիշեն անուանք
նց։ Իսկ անօրէն պիղատոսն հրա
մայեաց արքայն քարկոծ առնել
և հանել արտաքո քաղաքին զամ
բազմութի քաղաքին, քարկոծե
ցին զնա և ընկեցին կերակուր
գազանաց և թռչնոց երկնից և
այնպէս մահուամբ սատակեցաւ
ամբարիշտն պիղատոս հանդերձ
խորհրդակցութեն սատանայիւ
և անօրէն խորհրդովք, ընկալան
զհատուցումն ատա և՚ի հանդեր
ձելումն զհուր գեհենին, զոր
պատրաստեալ է տր ՚ի յաւուրն
վերջնում։ Իսկ անուանն տն յի քի
այ մերոյ փառաւորեցաւ, ընդ ամ
տիեզերս ՚ի գովութի և՚ի փա
ռաբանութի ամենայն սբ եր
րորդութեն, հօր և որ
դւոյ և հոգւոյն սրբոյ այժմ
և միշտ և յաւիտեանս
Ամէն։

ձխզ